

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

Πολιτικό Προσωπικό και Κοινοβουλευτικός Έλεγχος στην Ελλάδα την ΙΖ΄ κοινοβουλευτική περίοδο (από Σεπτέμβριο 2015 έως Ιούλιο 2019)

Φοιτητής : Σταύρος Σηφάκης

Αριθμός Μητρώου : 3463

Επιβλέπων Καθηγητής : Ιωάννης Καραγιάννης

Ευχαριστίες :

Θα ήθελα να ευχαριστήσω, τον επιβλέποντα καθηγητή για την σημαντική και πολύτιμη καθοδήγηση του. Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τον φορέα της Βουλής των Ελλήνων για την βοήθεια στην εύρεση βιβλιογραφικού υλικού και πληροφοριών. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και τους καθηγητές του ιδρύματος για την συμπαράσταση και την στήριξη για όλα αυτά τα χρόνια φοίτησης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	9
I. Ο τρόπος εκπροσώπησης και πώς αυτός μεταβάλλεται	9
II. Η αναδιάταξη των κομματικών συσχετισμών στην Ελλάδα	12
III. Θεσμικό Περιβάλλον Εκπροσώπησης στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης.	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	17
IV. Η Δημοκρατία και η λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος στην Ελλάδα	17
V. Κοινοβουλευτικός Έλεγχος, εκπροσώπηση και εκλογική συμπεριφορά.....	20
VI. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των Ελλήνων Βουλευτών εντός και εκτός κοινοβουλίου.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	29
I. Ο δρόμος για τις εκλογές του Σεπτεμβρίου	29
II. Η χωροταξική γεωγραφία του κοινοβουλίου	30
Εισαγωγή στην Κοινοβουλευτική Δράση, και στη σύνθεση των πολιτικών κομμάτων μετά τις εκλογές της 20 ^{ης} Σεπτεμβρίου 2015.....	31
1) ΣΥΡΙΖΑ.....	35
2) ΑΝ.ΕΛ.....	37
3) ΝΔ	38
4) ΧΑ.....	43
5) ΔΗ.ΣΥ	45
6) ΚΚΕ.....	47
7) Το Ποτάμι.....	49
8) ΕΚ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	55
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα, όπως της Ελλάδας, το ζήτημα της εκπροσώπησης των λαϊκών αιτημάτων και, συνεκδοχικά, των αντιπροσώπων είναι από τα κρισιμότερα. Το πολίτευμα της Ελλάδας, με τη ψήφιση του Συντάγματος το 1975, είναι προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία. Μεταπολιτευτικά, το αίτημα της κοινωνικής κινητικότητας από την πλευρά των πολιτών συνδυάστηκε τόσο με την ενεργό ανάμειξή τους στην πολιτική και στις διαδικασίες της όσο και με τη στενή σχέση που ανέπτυξαν για το σκοπό αυτό με τους εκλογικούς αντιπροσώπους τους. Οι σχέσεις αυτές έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική κινητικότητα της εποχής, στο πλαίσιο ενός γενικότερου δικομματικού ανταγωνισμού που βαθμιαία έτεινε να επικρατήσει.

Το κοινοβούλιο αποτελεί τον θεσμικό τόπο επικύρωσης των νομοσχεδίων και το πολιτικό προσωπικό, ιδίως αυτό της περιφέρειας, έχει ιδιαίτερη πολιτική βαρύτητα. Στο γεγονός αυτό συνέτεινε και ο «παραδοσιακός» τρόπος που χαρακτήριζε τις σχέσεις πολιτικής κινητοποίησης και την εν γένει προεκλογική δράση των πολιτικών κομμάτων. Η αφίσα και το «μπαλκόνι», η εφημερίδα και το ραδιόφωνο, ήταν τα κυρία μέσα προεκλογικής καμπάνιας των πρώτων δεκαετιών της μεταπολίτευσης. Με τη σταδιακή εμφάνιση της ιδιωτικής τηλεόρασης στη δεκαετία του '90 και την ανάπτυξη του διαδικτύου στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα, η προβολή του πολιτικού και η επικοινωνία του με τον λαό επαναπροσδιορίστηκε: τη διαπροσωπική επαφή σταδιακά αντικατέστησε η εκτεταμένη χρήση τεχνολογιών διαδικτύου (social

media, κ.λπ.).Οι νέοι τρόποι προβολής έδωσαν την ευκαιρία ενεργού συμμετοχής στην πολιτική σε περισσότερους πολίτες: είτε σε τοπικό επίπεδο (αυτοδιοικήτες εκλογές) και εθνικό επίπεδο (γενικές βουλευτικές εκλογές) είτε σε ευρωπαϊκό (ευρωεκλογές).Επίσης, δόθηκε ώθηση για δημιουργία νέων κομματικών σχηματισμών μέσω του διαδικτύου, όπως για παράδειγμα οι «Ανεξάρτητοι Έλληνες» (2012) από τον βουλευτή και μετέπειτα υπουργό Εθνικής Άμυνας (2015-2019) Π. Καμμένο, ο οποίος αποχώρησε από τη «Νέα Δημοκρατία» (ΝΔ) εξαιτίας διαφωνιών με την τότε ηγεσία. Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταβολής της επικοινωνίας πολίτη και πολιτικού είναι η αμεσότητα για διάλογο και αντιπαράθεση που προσφέρουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε συνδυασμό με το εύρος πηγών και ειδήσεων που προσφέρονται, κρατώντας πομπό και δέκτη ενημερωμένους. Θα λέγαμε, επομένως, πως η μελέτη των αλλαγών που σημειώνονται στις σχέσεις μεταξύ πολιτών και πολιτικών εξαιτίας των τεχνολογικών αλλαγών είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς πληροφορεί για διαφορετικές ευκαιρίες που πλέον προσφέρονται για την ενασχόληση με την πολιτική και τις διαδικασίες της, όπως επίσης και για πιθανές αλλαγές που έχουν επέλθει στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η εκλογική συμπεριφορά των πολιτών.

Η σταδιακή ανάπτυξη των τεχνολογικών μέσων διευκόλυνε την πολιτική εκπροσώπηση, καθώς και τη δυνατότητα των πολιτών να ελέγχουν τον πολιτικό είτε μέσω προσωπικής επικοινωνίας είτε με παρακολούθηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου οποιαδήποτε στιγμή από το κανάλι και τον ιστότοπο (site) της βουλής. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η συνεχής παρουσία πολιτικών προσώπων στις τηλεοπτικές εκπομπές μειώνουν με γοργούς ρυθμούς τα κενά επικοινωνίας ανάμεσα στο πολιτικό προσωπικό και

το εκλογικών σώμα. Το πολιτικό προσωπικό, με τη σειρά του, δείχνει να προτιμάει αυτό το είδος διαδικτυακής ή τηλεοπτικής επικοινωνίας, παρά τη διαπροσωπική επικοινωνία στην οποία συμμετέχει πλέον ένας «κλειστός κύκλος» φίλων, συγγενών ή πολιτών με κοινά συμφέροντα. Οι αλλαγές αυτές, ωστόσο, δεν σημαίνουν και εξαφάνιση των πελατειακών σχέσεων, οι οποίες εξακολουθούν να λειτουργούν κυρίως μέσω των τοπικών κομματικών φορέων ανά την περιφέρεια.

Το προσωπικό του κοινοβουλίου δεν αποτελείται μόνο από τους/ις εκλεγμένους/ες βουλευτές/εύτριες και από τους ειδικά καταρτισμένους συμβούλους που επιλέγουν. Απαρτίζεται επίσης από την επιστημονική επιτροπή της βουλής, καθώς και αλλά μέλη που συμμετέχουν στις εργασίες της βουλής και συμβάλλουν στην επιστημονική υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Το προσωπικό αυτό αφορά κατεξοχήν νομικούς ή οικονομολόγους και γενικώς άτομα με κατάρτιση και γνώση στο αντικείμενο το οποίο έρχεται προς ψήφιση. Οι βουλευτές έχουν τη δυνατότητα να διορίσουν για ορισμένο χρονικό διάστημα προσωπικό το οποίο έχει γνώση επί της άσκησης των κοινοβουλευτικών καθηκόντων. Την ανάγκη πρόσληψης τέτοιου ειδικού προσωπικού έχουν ανάγκη ιδίως οι χωρίς πρότερη εμπειρία νέοι/ες βουλευτές/εύτριες, αλλά και αυτοί/ές της περιφέρειας που είναι αναγκασμένοι/ες να μετακινούνται από την εκλογική τους περιφέρεια στην πρωτεύουσα και να προωθούν αιτήματα που αφορούν σε τοπικά ζητήματα.

Στόχος της εργασίας είναι η μελέτη κοινωνικών αιτημάτων που διαβιβάζονται μέσω του πολιτικού προσωπικού στο Κοινοβούλιο, είδος της πολιτικής εκπροσώπησης που λαμβάνει χώρα στην κοινοβουλευτική περίοδο 'ΙΖ (20

Σεπτεμβρίου 2015 μέχρι και 11 Ιουνίου 2020), καθώς και η δομή του κοινοβουλίου στην αρχή της περιόδου και στο τέλος από την άποψη της παραταξιακής-πολιτικής σύνθεσης. Η κινητικότητα του πολιτικού προσωπικού την περίοδο αυτή ήταν αρκετά έντονη και υπήρξαν ανεξαρτητοποιήσεις, προσχωρήσεις και αποχωρήσεις από τις κοινοβουλευτικές ομάδες, ενώ τέθηκαν ζητήματα κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Στην εργασία θα αναλυθεί η λειτουργία του κοινοβουλευτικού ελέγχου, το είδος των ερωτήσεων, επικαίρων ερωτήσεων ή αναφορών από βουλευτές όλων των κοινοβουλευτικών ομάδων προς τους αρμόδιους υπουργούς και θα ερευνηθούν συστηματικά ερωτήσεις βουλευτών της περιφέρειας αλλά και αυτών που εκλέχτηκαν σε μεγάλες περιφέρειες.

Στην περίοδο που εξετάζουμε, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ, Αλέξης Τσίπρας, ορκίστηκε ξανά πρωθυπουργός στις 23 Σεπτεμβρίου 2015, με κυβερνητικό εταίρο τους «ΑΝΕΛ» υπό την ηγεσία του Πάνου Καμμένου, ο οποίος ανέλαβε το χαρτοφυλάκιο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης ορκίστηκε ο Γιάννης Δραγασάκης, ενώ ως το τέλος της θητείας έγιναν τρεις ανασχηματισμοί : ένας το 2016 και οι άλλοι δύο το 2018.

Αναφορικά με τα κόμματα της μείζονος αντιπολίτευσης, η επικράτηση του «Όχι» στο δημοψήφισμα της 5^{ης} Ιουλίου 2015 οδήγησε στην παραίτηση του πρώην πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά από την ηγεσία της ΝΔ και τον Ε. Μείμαράκη (πρώην πρόεδρο της βουλής) να αναλαμβάνει προσωρινά την θέση του προέδρου. Η ήττα στις εθνικές εκλογές τον Σεπτέμβριο του 2015 οδήγησε σε νέες εσωκομματικές εξελίξεις και την εκλογή, εν τέλει, του Κυριάκου Μητσοτάκη στην ηγεσία του κόμματος. Η «Δημοκρατική Αριστερά»

(ΔΗΜ.ΑΡ.) και το ΠΑΣΟΚ, συνεπικουρούμενοι με κινήσεις πολιτών, ίδρυσαν τη «Δημοκρατική Συμπαρατάξη» (ΔΗ.ΣΥ.), ενώ κατά την προσπάθεια διεύρυνσης του χώρου της Κεντροαριστεράς ανακοίνωσαν το 2017 τη δημιουργία του «Κινήματος Αλλαγής», στο οποίο μεταξύ άλλων συμμετείχαν το κίνημα του τ. Πρωθυπουργού Γιώργου Παπανδρέου (ΚΙ.ΔΗ.ΣΟ.), αλλά και ο επικεφαλής της κοινοβουλευτικής ομάδας «το ΠΟΤΑΜΙ», Σταύρος Θεοδωράκης. Στην παράταξη εκλέχθηκε πρόεδρος η Φ. Γεννηματά (πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ).

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο κοινοβουλευτικό έργο των βουλευτών που προέρχονταν από τις μεγάλες περιφέρειες, αλλά και από την επαρχία, το θεματικό αντικείμενο και το είδος των ερωτήσεων, καθώς και τις σχέσεις ανάμεσα στην εκλογική βάση και στους εκλεγμένους βουλευτές. Επιπλέον, θα εστιάσουμε στη μεμονωμένη δράση των βουλευτών, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, σε συνάρτηση με τα αιτήματα που διατυπώθηκαν από τον τοπικό Τύπο και στο πώς οι ίδιοι το έφεραν προς συζήτηση στη βουλή. Είναι σημαντικό να εστιάσουμε στον τρόπο διαχείρισης των ζητημάτων από τους βουλευτές και ευρύτερα από τις κοινοβουλευτικές ομάδες. Άλλωστε, η άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι από τα πιο αξιοσημείωτα καθήκοντα των βουλευτών κι ένας τρόπος αποτύπωσης των αιτημάτων του λαού προς την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

I. Ο τρόπος εκπροσώπησης και πώς αυτός μεταβάλλεται

Είναι σημαντικό να εστιάσουμε στο ζήτημα της εκπροσώπησης και πως αυτή διαμορφώνεται διαχρονικά, καθώς έχουν εκφραστεί αρκετές απόψεις από ορισμένους θεωρητικούς. Η εκπροσώπηση του λαού, εκτός από την εκλογή συγκεκριμένων βουλευτών και κομμάτων, βασίζεται άμεσα στο είδος των ερωτήσεων που ασκούν οι εκπρόσωποι μέσα στο κοινοβούλιο, καθώς πρόκειται για ένα είδος χάραξης πολιτικής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί τη συγκεκριμένη περίοδο που προβλέπεται για την κατάθεση κοινοβουλευτικών ερωτήσεων, μέσω των όποιων μπορούν να κάνουν κριτική στις κυβερνητικές πολιτικές εφόσον ανήκουν στην αντιπολίτευση ή να προτείνουν λύσεις για ορισμένα θέματα και ασφαλώς να λάβουν θέση και άποψη για ορισμένα ζητήματα. Σε αρκετά κοινοβουλευτικά συστήματα, όπως αυτό του Καναδά λόγω χάρη, παρατηρείται περιορισμός των ερωτήσεων. Οι βουλευτές της συμπολίτευσης και της αντιπολίτευσης έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν εντός του κοινοβουλίου αριθμό ερωτήσεων που καθορίζονται από τους συνεργάτες των υπουργών (υπουργικά γραφεία).

Στο ελληνικό σύστημα εκπροσώπησης δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφορές με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η ύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού περιφερειών καθιστά ισχυρή την ανάγκη για εκπροσώπησή τους στο ελληνικό κοινοβούλιο και την υλοποίηση αιτημάτων που σε μεγάλο βαθμό είναι στην ευχέρεια των βουλευτών και όχι της τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμος, περιφέρεια). Οι πολίτες εμπιστεύονται τους βουλευτές κυρίως λόγω της ισχυρής πίεσης που μπορούν

να ασκήσουν με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, μέσω του οποίου μπορούν να θέσουν συγκεκριμένα αιτήματα στην εκτελεστική εξουσία και επίσης να επιταχύνουν ορισμένες διαδικασίες αποφεύγοντας γραφειοκρατικά κολλήματα. Οι τοπικοί βουλευτές ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό την κομματική γραμμή, αλλά ορισμένες φορές μπορούν να παρεκκλίνουν απ' αυτήν προωθώντας τα αιτήματα των εκλογέων τους. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και με το είδος του ελέγχου από τους κυβερνητικούς βουλευτές, μέσω του οποίου μπορούν να ασκήσουν κριτική στους υπουργούς της κυβέρνησης για τη διαχείριση ζητημάτων που απασχολούν την περιφέρεια που εκπροσωπούν. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στην τελευταία δεκαετία λόγω του απαιτούμενου κρατικού ελέγχου των περιφερειών σε ζητήματα ιδίως όπως αυτά της υγείας, της οικονομίας και της ασφάλειας.

Η εκλογή σε μία περιφέρεια καθιστά υπόλογο τον/ην πολιτικό απέναντι στους πολίτες της, καθώς αυτοί κρίνουν την επανεκλογή του σε συνάρτηση με τη γενικότερη δυναμική του κόμματος στην (εκλογική) αναμέτρηση. Επομένως, η συμπεριφορά των ψηφοφόρων εξαρτάται συνήθως από το είδος των τοπικών συμφερόντων κι εάν αυτά μπορούν να εξυπηρετηθούν από συγκεκριμένους βουλευτές. Η ανάγκη για εκπροσώπηση των περιφερειών και η ανάγκη για κοινοβουλευτική συνοχή οδήγησε τα κόμματα να στραφούν προς την επίλυση των ζητημάτων της περιφέρειας, προωθώντας αρκετούς βουλευτές στην εκπροσώπησή τους, με τους ίδιους να έχουν διπλό ρόλο: αυτόν της εκπροσώπησης των συμφερόντων της επιμέρους εκλογικής περιφέρειας, αλλά και την υπεράσπισή της «κομματικής γραμμής» σε ένα θέμα. Για να επιτευχθεί αυτός ο κομματικός και πολιτικός σκοπός είναι αναγκαία η συλλογή δεδομένων: είτε από τους ίδιους τους πολιτικούς είτε από τους συνεργάτες

τους, αλλά και τον πολιτικό -εκλογικό δεσμό μέσω του όποιου θα επανεκλεγεί ο πολίτευτής. Η επανεκλογή του κρίνεται ασφαλώς από την εκπλήρωση των στόχων που είχαν τεθεί και την εν γένει επίδοσή του στην προώθηση των τοπικών ζητημάτων.

Η συμμόρφωση με την «κομματική γραμμή» συναρτάται με τη θέση του κομματικού ηγέτη και το ρόλο του στις εσωκομματικές διαδικασίες. Αυτή η συμμόρφωση, ωστόσο, μπορεί να διαρραγεί σε περιπτώσεις ψηφοφοριών που διχάζουν την κοινωνία και το κοινοβούλιο ή σε διαφωνίες των εκπροσώπων με αλλά μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας ή τον πρόεδρό της. Στις περιπτώσεις αυτές, η ψήφος κατά συνείδηση υπερισχύει της κομματικής νομιμοφροσύνης. Εκτός από τις ατομικές ικανότητες, το διαθέσιμο κοινωνικό και πολιτικό κεφάλαιο, η θέση ενός βουλευτή στο εσωτερικό του κόμματος εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την είσοδό του ή όχι στο κοινοβούλιο. Παραδείγματος χάρη, ένας βουλευτής με ισχυρή εκλογική δύναμη στην περιφέρεια που εκλέγεται έχει τη δυνατότητα να ανεξαρτητοποιηθεί στο κοινοβούλιο, αλλά να επανεκλεγεί είτε με την ένταξη του σε άλλο κόμμα είτε με την ίδρυση δικού του κομματικού φορέα. Αντίθετα, ένας βουλευτής ο οποίος δεν κατέχει ισχυρή θέση στο κόμμα, η ανεξαρτητοποίηση του πιθανόν να του στερήσει την επανεκλογή του ή και τη βουλευτική του έδρα ακόμη.

Εκτός, λοιπόν, από τις τυπικές ελευθερίες που εγγυάται το Σύνταγμα, οι δυνατότητες δραστηριοποίησης των βουλευτών συναρτώνται με το κομματικό σύστημα και την εσωκομματική λειτουργία, τα οποία μπορούν να απομονώσουν πολιτικά κάποιον βουλευτή από τις εργασίες της κοινοβουλευτικής ομάδας :είτε με τη διαγραφή του είτε με τον περιορισμό του

και τη μη συμπερίληψή του στα ψηφοδέλτια της επόμενης εκλογικής αναμέτρησης. Το εγχώριο κοινοβουλευτικό σύστημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως «κομματοκεντρικό» και «συσπειρωτικό», ως ένα σύστημα που χαρακτηρίζεται από την ισχυρή πίεση που μπορούν να ασκούν τα πολιτικά κόμματα στους βουλευτές τους ώστε να τηρούν απαρέγκλιτα την «κομματική γραμμή». Στις συνθήκες αυτές, η αμεσότητα δεσμών του βουλευτή και των εκλογέων της ιδιαίτερης περιφέρειάς του παύει να ισχύει σε μεγάλο βαθμό, με ορισμένες εξαιρέσεις ασφαλώς, και τη θέση της καταλαμβάνει η κομματική γραφειοκρατία και το πελατειακό κράτος εν γένει. Στην Ελλάδα, εν προκειμένω, οι πελατειακές σχέσεις έχοντας αποκτήσει πια γραφειοκρατικό χαρακτήρα και τα τοπικά κομματικά όργανα του κόμματος αναλαμβάνουν τη δράση που σε προηγούμενες δεκαετίες είχαν οι ίδιοι οι πολιτευτές. Μεταξύ άλλων, βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη αυτών των σχέσεων είναι η επιδίωξη βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου ζωής που μεταφράζεται σε έντονο ενδιαφέρον για την πολιτική και συμμετοχή στις διαδικασίες της.¹

II. Η αναδιάταξη των κομματικών συσχετισμών στην Ελλάδα

Η αναδιάταξη των κομματικών συσχετισμών στην Ελλάδα, όπως θα επιβεβαιωθεί στις εκλογές του Ιανουαρίου και Σεπτεμβρίου 2015, υπήρξε αποτέλεσμα διεργασιών που κυοφορήθηκαν στις προηγούμενες δεκαετίες. Αφενός, οι ηγεσίες των κομμάτων άρχισαν να γίνονται πιο ισχυρές και να ανεξαρτητοποιούνται από το εσωτερικό του κόμματος και σταδιακά από την

---

¹ Σωτηρόπουλος Α. Δημήτρης, 2013, Πελατειακές σχέσεις και νέες μορφές πολιτικής συμμετοχής. Μια δύσκολη συμβίωση, στο Ροζάκου Κ. & Γκαρά Ε. (επιμ.), *Ελληνικά παράδοξα. Πατρωνία, Κοινωνία πολιτών και Βία*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, σσ. 145-172.

εκλογική τους βάση. Η αυτονόμηση αυτή έγινε ορατή στα ελληνικά κόμματα από το 1990 και μετά και οδήγησε σε πολιτική αποχή και αποστασιοποίηση των πολιτών. Σε μια προσπάθεια να ανακοπεί αυτή η πολιτική αποχή, από το 2004 η εκλογή των κομματικών ηγετών ήταν ανοιχτή στη βάση των ψηφοφόρων μεταθέτοντας την ευθύνη εκλογής στη κοινωνική πλειοψηφία. Την αρχή έκανε ο Γ. Παπανδρέου στο ΠΑΣΟΚ, όπου εκλέχθηκε πρόεδρος της παράταξης μέσα από ένα διευρυμένο σώμα εκλογέων. Την ίδια τακτική ακολούθησε και η ΝΔ το 2009 και το 2016.

Παρά τις προσπάθειες ανάσχεσης της πολιτικής αποστασιοποίησης των πολιτών, μέσω της συμπερίληψής τους στις διαδικασίες εκλογής των πολιτικών ηγεσιών, τόσο η διακυβέρνηση υπό την ηγεσία του Κ. Σημίτη (2000-2004) όσο και αυτή υπό την ηγεσία του Κ. Καραμανλή (2004-2009) συσώρευσαν σημαντικά προβλήματα και άφησαν ανέπαφες σειρά παθογένειες στην εγχώρια οικονομική δομή και λειτουργία. Σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε στις ΗΠΑ το 2008 και επεκτάθηκε ταχύτατα και στις ευρωπαϊκές οικονομίες, τα προβλήματα αυτά κατέστησαν ιδιαίτερα ορατά στην ελληνική οικονομία. Η διόγκωση των ελλειμμάτων, που είχαν ήδη από την κυβέρνηση Κ. Καραμανλή υποδειχθεί ως μείζον πρόβλημα, ενίσχυσε τη δυσπιστία των πολιτών προς το πολιτικό προσωπικό, αλλά και των αρμόδιων ευρωπαϊκών θεσμών. Η εκλογική αναμέτρηση το 2009 υπήρξε διχαστική ανάμεσα σε δύο αντικρουόμενα πολιτικά προγράμματα: από τη μια, αυτό της λιτότητας που προωθούσε ο Κ. Καραμανλής ως απάντηση στην κρίση² και, από την άλλη, αυτό του Γ. Παπανδρέου που επεδίωκε να αντιμετωπίσει την κρίση με τρόπο που

---

²<https://www.naftemporiki.gr/stream/566/bouleutikes-ekloges-2009/older>

φανέρωνε πως δεν έχει επαρκώς συνειδητοποιηθεί η έκταση και το βάθος της.³ Μετά από παλινωδίες και διαπραγματεύσεις υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας με δυσμενείς όρους δανεισμού από την κυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου.

Η απώλεια της εμπιστοσύνης προς το πολιτικό προσωπικό γίνεται αντιληπτή από τη μείωση των ποσοστών του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του Μαΐου του 2012 και την ανάγκη συνεργασίας ενός «φθαρμένου» πολιτικού συστήματος από βουλευτές της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, με τις δημοσκοπήσεις να δείχνουν μια αρχική προτίμηση της τάξης του 15% στην πρωθυπουργία του Α. Σαμαρά.⁴ Ο άξονας του μνημονίου και του αντί-μνημονίου δίχασε εκ νέου το λαό και δημιούργησε επιθυμία ανατροπής του τρέχοντος κομματικού συστήματος. Οι ευρωεκλογές του Μαΐου 2014 παρείχαν την ευκαιρία εκδήλωσης αυτής της διάχυτης επιθυμίας αλλαγών στο κομματικό και πολιτικό σύστημα, η οποία και επιβεβαιώθηκε στις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου 2015 με την πρωτιά του ΣΥΡΙΖΑ σε εκλογικά ποσοστά.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έδρασε ως καταλύτης, λαμβάνοντας ψηφοφόρους αλλά και «αδιάφθορο» πολιτικό προσωπικό από το ΠΑΣΟΚ, με όχημα μια πολιτική αντίστασης προς τους δανειστές. Η αντίσταση προς τις σκληρές απαιτήσεις των θεσμών οδήγησαν τον πρωθυπουργό Α. Τσίπρα και τον υπ. Οικονομικών Γ. Βαρουφάκη να θεωρούνται αναξιόπιστοι, κυρίως απέναντι στις «βαριές» οικονομίες της Ε.Ε όπως η Γερμανία, η Ολλανδία και η Φιλανδία, ενώ έλαβαν αρχικά στήριξη από την Ιταλία και την Αγγλία. Η αναξιοπιστία των

---

³<https://www.kathimerini.gr/783966/article/epikairothta/politikh/lefta-yparxoyn-elege-o-g-papandreoy-to-2009>

⁴<https://www.iefimerida.gr/news/188034/aytos-itan-o-hartis-tis-elladas-stis-diples-voyleytik-es-ekloges-toy-2012-kai-stis>

ευρωπαϊκών εταίρων προς τον ΣΥΡΙΖΑ έθεσε θέμα εξόδου της Ελλάδας από την ΕΕ και την Ευρωζώνη (Grexit). Η αντίσταση της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ κάμφθηκε όταν κλήθηκε να πάρει σημαντικές αποφάσεις για την ελληνική οικονομία, ιδίως δε όταν κατάφερε να εξασφαλίσει την παραμονή της στην εξουσία θέτοντας εκτός την «αριστερή πλατφόρμα» η οποία ανεξαρτητοποιήθηκε από το κόμμα.

III. Θεσμικό Περιβάλλον Εκπροσώπησης στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης

Είναι σημαντικό να ανατρέξουμε στο ιστορικό πλαίσιο εδραίωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος μετά την πτώση της δικτατορίας τον Ιούλιο του 1974. Μετά την παράδοση της εξουσίας από τους στρατιωτικούς στους πολιτικούς οριοθετείται η έναρξη της μεταπολιτευτικής περιόδου στην Ελλάδα. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής κλήθηκε να αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας και να αποκαταστήσει το δημοκρατικό πολίτευμα συγκροτώντας κυβέρνηση «εθνικής ενότητας». Στα χρόνια που ακολούθησαν, το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας παρέμεινε στην κυβέρνηση μέχρι το 1981, με πρωθυπουργούς τον Κ. Καραμανλή και τον Γ. Ράλλη. Στην περίοδο αυτή, αναπτύσσεται ένα δικομματικό σύστημα, με το ΠΑ.ΣΟ.Κ του Α. Παπανδρέου να καταλαμβάνει την εξουσία για πρώτη φορά το 1981. Η εναλλαγή των δύο ισχυρών κομμάτων στο κυβερνητικό σχήμα θα ήταν πλέον μόνιμο φαινόμενο για τα επόμενα 30 χρόνια. Η αποκατάσταση της δημοκρατίας ήταν ικανή να μεταβάλλει τον τρόπο εκπροσώπησης και να εκσυγχρονίσει σε μεγάλο βαθμό το πολιτικό σύστημα της χώρας.

Στη λογική του πολιτεύματος, η λαϊκή κυριαρχία ταυτίζεται άμεσα με την έννοια της αντιπροσώπευσης και επιδιώκεται η «αρμονική συνύπαρξή» τους στο κοινοβουλευτικό σύστημα. Σύμφωνα με άρθρο 29 του Συντάγματος, τα πολιτικά κόμματα, αλλά και το πολιτικό προσωπικό, είναι αρμόδια να υπηρετούν την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Για τη λειτουργία τους αυτή, σε άλλη παράγραφο του συγκεκριμένου συνταγματικού άρθρου, εγκρίνεται η οριοθετημένη χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό στα πολιτικά κόμματα για εκλογικές δαπάνες και για λειτουργικά έξοδα τους.

Τα κόμματα καλούνται να έχουν οικονομική διαφάνεια, αλλά και να τηρούν τα άρθρα του Συντάγματος για τα ζητήματα διατήρησης της δημοκρατίας. Τον έλεγχο για την οικονομική διαφάνεια των πολιτικών κομμάτων αναλαμβάνει η Κεντρική Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, η οποία συλλέγει στοιχεία από τις επιτροπές ελέγχου άλλων μεγάλων εκλογικών περιφερειών. Παράλληλα, η συγκεκριμένη επιτροπή ελέγχει την περιουσιακή κατάσταση των μελών του κοινοβουλίου, τα μέλη του οποίου είναι υποχρεωμένα να προσκομίζουν τα απαραίτητα έγγραφα σχετικά με την οικογενειακή περιουσία τους (πόθεν έσχες).⁵ Η δημοσιοποίηση του πόθεν έσχες χαρακτηρίζεται ως διαδικασία ελέγχου και διαφάνειας. Μέσω αυτής, «κτίζεται» θετικά ή αρνητικά το προφίλ διαφάνειας του κάθε βουλευτή και η εικόνα του απέναντι στο λαό, αλλά και στο ίδιο το πολιτικό σύστημα.

---

⁵<https://www.hellenicparliament.gr/Organosi-kai-Leitourgia/epitropi-elegxou-ton-oikonomikon-ton-komaton-kai-ton-vouleftwn/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

IV. Η Δημοκρατία και η λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος στην Ελλάδα

Η Δημοκρατία είναι μια έννοια που αναφέρεται σ' ένα σύστημα διακυβέρνησης. Ένα σύστημα το οποίο βασίζεται στην ελευθερία, στα δικαιώματα και στην ισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους, στην έννοια του ανθρώπου ως φορέα ελευθερίας και ισότητας.⁶ Ετυμολογικά, η δημοκρατία συνθέτει τον δήμο και το κράτος. Ο δήμος ήταν η συνέλευση των πολιτών που είχαν πολιτικά δικαιώματα και το κράτος ένας όρος που ταυτιζόταν με την εξουσία και επινοήθηκε στην Αρχαία Αθήνα τον 5^ο αιώνα π.χ.. Στην Αρχαία Αθήνα εφαρμοζόταν το σύστημα της Άμεσης Δημοκρατίας, με τους θεσμούς της «εκκλησίας του δήμου» και της «Βουλής των Πεντακοσίων», στους οποίους είχαν πρόσβαση μόνο οι Αθηναίοι πολίτες με καταγωγή και από τους δύο γονείς.

Στο τέλος του Μεσαίωνα, μετά την Αμερικανική και τη Γαλλική Επανάσταση τον 17^ο αιώνα, η συνταγματική μοναρχία αντικαταστάθηκε στις περισσότερες χώρες από πολιτειακά συστήματα αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Η εκπροσώπηση των συμφερόντων του λαού αναλαμβάνεται από εκλεγμένους αντιπροσώπους στο πλαίσιο ενός κοινοβουλευτικού συστήματος. Η ισχυροποίηση των πολιτικών κομμάτων συνδέθηκε επίσης με την επικράτηση ενός φιλελεύθερου πολιτικού συστήματος, το οποίο ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, με το θεσμικό ρόλο του μονάρχη βαθμιαία να περιορίζεται μετά από συνεχείς αναθεωρήσεις των Συνταγμάτων. Το

---

⁶<https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/ti-einai-i-dimokratia-proypothesis-sigrotisis-kai-katefthidries-arches/>

κοινοβουλευτικό σύστημα ήταν ικανό εκείνη την περίοδο να ρυθμίζει τις σχέσεις του μονάρχη με το κοινοβούλιο.

Στην Ελλάδα, ο πρώτος Συνταγματικός Χάρτης μετά την απελευθέρωση και τη συγκρότηση του νεώτερου ελληνικού κράτους (1830), θεσπίζεται στη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα, ύστερα από εξέγερση (3 Σεπτεμβρίου 1843) στρατιωτικών, εργαζόμενων και φοιτητών που ανάγκασε τον Βασιλέα να παραχωρήσει Σύνταγμα, με νόμιμη όμως τη Συνταγματική Μοναρχία.

Το Σύνταγμα αυτό, σε πρώτη φάση κατοχύρωνε συνταγματικά τα ατομικά δικαιώματα και την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Ο ανώτατος άρχοντας ήταν η πηγή της εκτελεστικής εξουσίας. Διόριζε τους υπουργούς και τους εκπροσώπους της δικαστικής εξουσίας, ενώ ασκούσε από κοινού με την βουλή τη νομοθετική εξουσία. Η πτώση του Όθωνα και το Σύνταγμα του 1864 εγκαινίασε μια περίοδο βασιλευόμενης δημοκρατίας υπό τη βασιλεία του Γεωργίου του Α'. Την περίοδο αυτή, στα χρόνια βασιλείας του Γεωργίου, ενισχύθηκε το κοινοβουλευτικό σύστημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η κατοχύρωση της αρχής της δεδηλωμένης, στη θέσπιση της οποίας καθοριστικής υπήρξε η συμβολή του μετέπειτα πρωθυπουργού Χαρίλαου Τρικούπη. Με τον κανόνα αυτό, τον έλεγχο της κυβέρνησης τον είχε ο βουλευτής-αρχηγός κόμματος που λάμβανε τη ψήφο εμπιστοσύνης του κοινοβουλίου, δίνοντας έτσι τέλος στην ασυδοσία-αυθαιρεσία του μονάρχη να ορίζει κυβερνήσεις της αρεσκείας του απαρτιζόμενες συνήθως από μικρά κόμματα.

Οι επόμενες καθοριστικές συνταγματικές και κοινοβουλευτικές αλλαγές συντελούνται σε μια περίοδο σημαντικών εξελίξεων: ανάπτυξη της ελληνικής

χρόνο (7-6-1975) καθιέρωνε την Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία ως το πολίτευμα της χώρας και, μέχρι σήμερα, έχει αναθεωρηθεί τέσσερις φορές: 1986, 2001, 2008 και 2019. Ιδιαίτερα καθοριστική για τη λειτουργία των κομμάτων ήταν η αναθεώρηση που πραγματοποιήθηκε το 2001, καθώς διευθετούσε ζητήματα που άπτονται της κρατικής τους χρηματοδότησης, τον τρόπο δράσης τους εντός του Κοινοβουλίου, αλλά και το ύψος των προεκλογικών δαπανών. Η αναθεώρηση του 2008 έδινε τη δυνατότητα στη Βουλή να επιβλέπει και να ρυθμίζει διατάξεις του προϋπολογισμού, ενώ αυτή του 2019 αύξανε τις ψηφοφορίες για εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας (ΠτΔ) σε πέντε αντί για τρεις, εφόσον δεν εξασφαλιζόταν οι ειδικές πλειοψηφίες διακοσίων και εκατόν ογδόντα βουλευτών, με στόχο να αποφεύγεται η διάλυσή της και να εκλέγεται ΠτΔ.⁸

V. Κοινοβουλευτικός Έλεγχος, εκπροσώπηση και εκλογική συμπεριφορά

Βασικός συντελεστής των κοινοβουλευτικών θεσμών είναι οι βουλευτές, οι οποίοι κατά κύριο λόγο αποτελούν μέλη κοινοβουλευτικών ομάδων ανάλογα με την πολιτική και ιδεολογική τους ένταξη. Η επικράτηση των κοινοβουλευτικών ομάδων ισχυροποιείται μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου τα κόμματα διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο στην ανάδειξη κυβέρνησης. Σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθρο 68, παρ. 3), οι ομάδες εντός του κοινοβουλίου συμμετέχουν στην άσκηση κρατικής εξουσίας μέσω της

[E%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-8%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%B5/](#)

⁸<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagmatiki-Istoria/>

συμμετοχής των βουλευτών σε επιτροπές της βουλής και σε τμήματα τα οποία ελέγχουν τη σωστή λειτουργία του νομοθετικού έργου.

Η λειτουργία των κοινοβουλευτικών ομάδων δίνει τη δυνατότητα στους βουλευτές να δρουν στο κομματικό πλαίσιο, από το οποίο κατά κανόνα εξαρτώνται ώστε να (επαν)εκλεγούν, έχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα αποχώρησης από την κοινοβουλευτική ομάδα και είτε να ανεξαρτητοποιηθούν είτε να προσχωρήσουν σε κάποια άλλη. Οι βουλευτές, είτε ανεξάρτητοι είτε ως μέλη κοινοβουλευτικής ομάδας, εξουσιοδοτούνται για την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί με έγγραφες αναφορές ενός ή πολλών βουλευτών προς τον εκάστοτε υπουργό, αλλά και με ερωτήσεις προς αυτόν οι οποίες συζητούνται στην Ολομέλεια της Βουλής ή στα Τμήματα.⁹ Ο Κανονισμός της Βουλής ενισχύει τον κοινοβουλευτικό έλεγχο με τις επίκαιρες ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν θέματα της επικαιρότητας, αλλά και την ενημέρωση από τους υπουργούς και τον πρωθυπουργό, ο οποίος επιλέγει δύο ερωτήσεις προς προφορική απάντηση. Άλλα είδη κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι η αίτηση για κατάθεση εγγράφων από τους Υπουργούς αναφορικά με ζητήματα που άπτονται δημόσιων υποθέσεων, οι επερωτήσεις με στόχο να επισημανθούν τυχόν παραλείψεις οι οποίες συζητιούνται στην Ολομέλεια, καθώς και οι επίκαιρες επερωτήσεις οι οποίες αφορούν την άμεση επικαιρότητα.¹⁰ Η διαδικασία του κοινοβουλευτικού ελέγχου ενισχύεται από την εφαρμογή του θεσμού της «ώρας του πρωθυπουργού», η οποία έλαβε ισχυρότερη μορφή -και τακτικό πλέον χαρακτήρα- μετά το 1993, στην οποία οι βουλευτές απέκτησαν τη δυνατότητα

---

⁹<https://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikos-Elenchos/Mesa-Koinovouleutikou-Elegxou>

¹⁰http://repository.costas-simitis.gr/sf-repository/bitstream/11649/16141/1/A1S5_NomGra_F5T9.pdf

να απευθύνουν ερωτήσεις και επίκαιρες ερωτήσεις στον Πρωθυπουργό, ο οποίος έχει όπως προαναφέρθηκε το δικαίωμα να επιλέξει δύο εξ αυτών.

Αναφορικά με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο έχει ενδιαφέρον να εξεταστεί εάν οι ερωτήσεις των βουλευτών συνδέονται ή επηρεάζονται από τη θέση τους στο σύστημα εξουσίας, εάν δηλαδή είναι συμπολιτευόμενοι ή αντιπολιτευόμενοι. Ενδιαφέρον έχει επίσης το είδος των ερωτήσεων που διατυπώνουν οι βουλευτές της περιφέρειας. Εάν, δηλαδή, είναι ερωτήσεις με τοπικό-περιφερειακό χαρακτήρα, που σχετίζονται με τοπικά προβλήματα των εκλογέων τους δηλαδή, ή, εάν, αντίθετα, οι ερωτήσεις έχουν γενικότερο-πανελλαδικό ενδιαφέρον.

Στην ελληνική επικράτεια υπάρχουν 59 εκλογικές περιφέρειες, από τις οποίες 8 αφορούν το γεωγραφικό διαμέρισμα της Αττικής και άλλες 2 που αφορούν τη Θεσσαλονίκη. Επομένως, 49 εκλογικές περιφέρειες αφορούν επαρχιακές πόλεις και νομούς που εκπροσωπούνται από αριθμό βουλευτών/τριών ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Συμφώνα με το προεδρικό διάταγμα 117/2018 (ΦΕΚ Α 225), το σύνολο των εδρών (εκτός των εδρών επικρατείας) από τις εκλογικές περιφέρειες είναι 288, εκ των οποίων οι 111 ανήκουν στις περιφέρειες Αττικής και Θεσσαλονίκης, ενώ οι υπόλοιπες 177 συμπληρώνονται από εκλεγμένους σε άλλους νομούς της επικρατείας και κυμαίνονται από 1 έως 9 έδρες σε κάθε νομό. Για παράδειγμα, ο νομός Αχαΐας ο οποίος έχει 292 χιλιάδες δημότες εκπροσωπείται από 9 βουλευτές, αντίθετα ο νομός Χανίων με 142 χιλιάδες δημότες εκλέγει 4 βουλευτές.

Με έρευνα στα πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων και τα μέσα άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου, οι «περιφερειακοί» βουλευτές της αντιπολίτευσης

απευθύνουν ερωτήσεις στους αρμοδίους υπουργούς για θέματα που αφορούν το νομό τους. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι του νυν βουλευτή Λαρίσης της ΝΔ Παντελή Χαρακόπουλου, προς τον τότε υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2018), αναφορικά με την απώλεια της εξισωτικής αποζημίωσης σε 40 χωριά του νομού. Αντίστοιχα, την κοινοβουλευτική περίοδο 2009-2012, ως βουλευτής της αντιπολίτευσης, απευθύνει ερώτηση προς τα υπουργεία Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για το κλείσιμο του υποκαταστήματος της ΑΤΕ στην Λάρισα.

Ο ίδιος, ως βουλευτής της συμπολίτευσης αυτή τη φορά, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου της νέας κυβέρνησης, απευθύνεται προς τους νυν υπουργούς Αγροτικής Ανάπτυξης, Τροφίμων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για το ζήτημα των υποχρεώσεων προς τους εργάτες της γης. Άλλο παράδειγμα κατά την κοινοβουλευτική περίοδο 2012-2015 είναι η αναφορά, μεταξύ άλλων, του βουλευτή Μαγνησίας με τον ΣΥΡΙΖΑ Μιχαήλ Μεικόπουλου προς το υπουργείο Υγείας, με καταγγελτικό χαρακτήρα για την ελλιπή στελέχωση των νοσοκομείων της Θεσσαλίας, ως αποτέλεσμα της τότε περικοπής κονδυλίων για την υγεία. Κατά την περίοδο 2015-2019, ως βουλευτής της συμπολίτευσης, οι ερωτήσεις του αποκτούν γενικό ενδιαφέρον όπως το ακατάσχετο μισθοδοσίας, τη χρήση τερματικών ροσ από μεγάλους οφειλέτες και ζητήματα αδειών των εκπαιδευτικών. Αντίθετα, οι αναφορές του περιορίζονται σε θέματα που σχετίζονται με το νομό Μαγνησίας. Χαρακτηριστική είναι εν προκειμένω η αναφορά του-διαμαρτυρία προς το υπουργείο Εσωτερικών για την κατάργηση πυροσβεστικού κλιμάκιου στον Αλμυρό Μαγνησίας (2017).

Είναι εύλογο να συμπεραίνουμε πως αρκετοί βουλευτές, ειδικά εκείνοι που είναι εκλεγμένοι σε κάποιον επαρχιακό νομό, ασκούν τον κοινοβουλευτικό έλεγχο με ερωτήσεις που αφορούν αρχικά την εκλογική τους περιφέρεια και τα αιτήματα που προωθούν τοπικοί φορείς με τους οποίους έχουν άμεση επικοινωνία, χωρίς να επιθυμούν να βγουν εκτός κομματικής γραμμής, ακόμη κι εάν υπάρχει άμεση αντίθεση με την υπόλοιπη κοινοβουλευτική ομάδα. Με τις αναθεωρήσεις του Συντάγματος, ο ρόλος του βουλευτή σταδιακά αποκτά σημαντικό ρόλο στο νομοθετικό έργο και απολαμβάνει περισσότερες δυνατότητες ελέγχου των κυβερνητικών αξιωματούχων.

VI. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των Ελλήνων Βουλευτών εντός και εκτός κοινοβουλίου.

Η τυπική προϋπόθεση για να εκλεγεί ένας Έλληνας πολίτης βουλευτής είναι η συμπλήρωση του 25^{ου} έτους της ηλικίας και η κατοχή του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Για τους εκλεγμένους βουλευτές είναι αναγκαία η τήρηση του ασυμβιβάστου, αλλά και η μη ιδιοκτησία επιχειρήσεων που σχετίζονται με το δημόσιο. Η βουλευτική ιδιότητα μπορεί να αμφισβητηθεί εξαιτίας συγκεκριμένων παραβιάσεων, όπως αγνόηση συνταγματικών διατάξεων, μη εγκυρότητα εκλογής κλπ. Στην περίπτωση που ένας βουλευτής παραιτηθεί από την έδρα του τη θέση του καταλαμβάνει ο αμέσως επόμενος υποψήφιος βουλευτής από το ψηφοδέλτιο του κόμματος . Οι βουλευτές συμμετέχουν σε κοινοβουλευτικές επιτροπές ανάλογα με τη δύναμη των κοινοβουλευτικών ομάδων σε έδρες.

Συμφώνα με τον κανονισμό της βουλής, μια κοινοβουλευτική ομάδα χρειάζεται 10 βουλευτές για να συγκροτηθεί ως τέτοια ή 5 βουλευτές εφόσον έλαβε μέρος στις εκλογές και έλαβε το 3% των ψήφων στην επικράτεια. Μια ομάδα ανεξάρτητων βουλευτών, εφόσον τηρεί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, μπορεί να ιδρύσει μια κοινοβουλευτική ομάδα, με πρόεδρό της ένα βουλευτή. Στις κοινοβουλευτικές ομάδες, ανάλογα με τη δύναμή τους, παρέχονται αίθουσες στο κοινοβούλιο οι οποίες στελεχώνονται από μετακλητούς υπαλλήλους, έπειτα από την επικύρωση του προεδρείου της βουλής.

Ο βουλευτής -συνήθως ο αρχηγός κόμματος- που αναλαμβάνει πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας κατέχει κοινοβουλευτικά προνόμια, όπως η συμμετοχή στη διάσκεψη των προέδρων, η δυνατότητα να ορίζει αναπληρωτές και εκπροσώπους μέσα στο κοινοβούλιο και η παροχή ορισμένου χρόνου ομιλίας στο κοινοβούλιο. Ο πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας που είναι δεύτερη σε αριθμό βουλευτών και δεν μετέχει στο κυβερνητικό σχήμα ορίζεται ως αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και λαμβάνει προνόμια όπως αυξημένος χρόνος ομιλίας, δυνατότητα αντιπαράθεσης με τον πρωθυπουργό κλπ.. Προνόμια πρόεδρου κοινοβουλευτικής ομάδας λαμβάνουν επίσης οι πρώην πρωθυπουργοί που διατηρούν το βουλευτικό αξίωμα και έχουν λάβει στο παρελθόν ψήφο εμπιστοσύνης από την πλειοψηφία του ελληνικού κοινοβουλίου.

Οι εκλεγμένοι βουλευτές καλούνται να ψηφίζουν κατά συνείδηση, να τηρούν πιστά το Σύνταγμα και να συμβάλλουν ατομικά στην ευπρεπή εμφάνιση της βουλής. Οι απουσίες των βουλευτών από την Ολομέλεια ή τις επιτροπές που συμμετέχουν χωρίς ειδική άδεια έπειτα από πέντε μέρες οδηγεί στην

παρακράτηση του 1/30 της μηνιαίας αποζημίωσής τους. Μόνο το 1/6 των βουλευτών επιτρέπεται να απουσιάζει με άδεια από τις συνεδριάσεις. Σχετικά με τη συμπεριφορά των βουλευτών, όταν καθίσταται ανάρμοστη ο πρόεδρος της Βουλής καλείται να επαναφέρει τον βουλευτή που υποπίπτει στο παράπτωμα στην τάξη. Αν η ανάρμοστη συμπεριφορά εξακολουθεί να υφίσταται ο πρόεδρος της Βουλής έχει το δικαίωμα να επιβάλλει στέρηση του λόγου ή, σε έσχατες περιπτώσεις, να ασκήσει πρόταση μομφής στο κοινοβούλιο με αφορμή την αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά. Η κατ' εξακολούθηση αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά, η παρεμπόδιση των εργασιών της Βουλής και η άσκηση βίας εντός του κτηρίου είναι ενέργειες στις οποίες ο πρόεδρος ή το 1/20 των βουλευτών ορίζουν τον προσωρινό του αποκλεισμό από τις συνεδριάσεις και την πιθανή επέκταση της ποινής. Ο τιμωρημένος βουλευτής αποκλείεται από τις συνεδριάσεις της ολομέλειας και των επιτροπών, στερείται το 1/2 του μηνιαίου μισθού του και μπορεί να συμμετέχει μόνο στις ψηφοφορίες.

Σχετικά με την άρση ασυλίας των βουλευτών τίθεται το ζήτημα της ποινικής και όχι πολιτικής ευθύνης, και έχει ως στόχο την επιτήρηση του βουλευτή και τη διασφάλιση της ακεραιότητας του θεσμού.¹¹ Ένα βασικό μειονέκτημα αυτού του προνομίου είναι η απώλεια της δικαστικής προστασίας των πολιτών, καθώς μόνο με την άδεια του κοινοβουλίου οι πολίτες μπορούν να ασκούν δίωξη στον πολιτικό. Με τη βουλευτική ασυλία ο εκλεγμένος βουλευτής δεν διώκεται για ποινικά αδικήματα χωρίς τη σχετική υπόδειξη της βουλής. Συγκεκριμένα, η Βουλή πρέπει να υπερψηφίσει την άρση της ασυλίας ενός ή πολλών βουλευτών με σκοπό την παραπομπή τους στην ελληνική

---

¹¹<https://www.constitutionalism.gr/vouleutiki-asylia-anatheorisi/>

δικαιοσύνη,¹²εφόσον εξασφαλίζεται η σχετική πλειοψηφία.¹³Επίσης, σύμφωνα με το «ανεύθυνο» των βουλευτών, δεν προβλέπεται δίωξη για ψήφο ή για άποψη, παρά μόνο για συκοφαντική δυσφήμιση, κάτι που εντάσσεται στη διαδικασία για άρση ασυλίας.¹⁴Παρ' όλα αυτά, σε περίπτωση που αρθεί η ασυλία κάποιου βουλευτή και καταδικαστεί σε κάθειρξη ή παραμείνει υπόδικος, δεν του αφαιρείται η βουλευτική ιδιότητα και όσο παραμένει κρατούμενος έχει δικαίωμα αδείας για να συμμετέχει σε ψηφοφορίες και σε επιμέρους επιτροπές, χωρίς όμως να απολαμβάνει τα βουλευτικά προνόμια ,ακόμη κι εάν αποφυλακιστεί όντας ακόμη υπόδικος. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των υπόδικων και προφυλακιστέων βουλευτών της Χρυσής Αυγής και του αρχηγού της Ν. Μιχαλολιακού. Οι βουλευτές προφυλακίστηκαν για σύσταση εγκληματικής οργάνωσης με αφορμή τη συμμετοχή στελεχών και μελών της παράταξης στη δολοφονία του Παύλου Φύσσα το 2013, αλλά και για άλλες επιθετικές ενέργειες, και παραπέμφθηκαν σε δίκη. Οι βουλευτές ασκούσαν τα συγκεκριμένα καθήκοντά τους λαμβάνοντας ειδικές άδειες από τα σωφρονιστικά ιδρύματα και στη συνέχεια, εξαιτίας και της συνεχούς παράτασης της δίκης, αποφυλακίστηκαν μέχρι να ολοκληρωθεί η εκδίκαση της υπόθεσης.

Μια ακόμα βασική υποχρέωση των βουλευτών είναι η διαφάνεια και η υποβολή στοιχείων που τη διασφαλίζουν, όπως η φορολογική δήλωση και η δήλωση περιουσιακών στοιχείων («πόθεν έσχες»). Η επιτροπή διαφάνειας της Βουλής υποχρεούται βάσει του Συντάγματος να δημοσιοποιεί αυτά τα

---

¹²<https://www.kathimerini.com.cy/gr/apopseis/prosopikotites-stin-k/to-aneythyno-kai-to-akatadiokto-ton-boyleytw-n-kai-i-arsi-asylias-toys>

¹³Άρθρο 62: (Ακαταδίωκτο των βουλευτών), Ελληνικό σύνταγμα

¹⁴ Άρθρο 61 (Ανεύθυνο Βουλευτών), Ελληνικό Σύνταγμα

στοιχεία, ενώ οποιοσδήποτε πολίτης ή βουλευτής μπορεί να ασκήσει δίωξη σε κάποιον βουλευτή ή υπουργό για τυχόν μη εγκυρότητα και παραλείψεις-αποκρύψεις στοιχείων. Συμπερασματικά, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των βουλευτών συνεχώς επιδέχονται αλλαγές από τα νέα νομοσχέδια και τις αναθεωρήσεις του Συντάγματος. Είναι σημαντικό οι πολίτες να γνωρίζουν την πολιτική δράση των βουλευτών ,καθώς κι εάν τηρούν ή όχι τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην πολιτεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

I. Ο δρόμος για τις εκλογές του Σεπτεμβρίου

Η εκλογική αναμέτρηση της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2015 δικαιολογήθηκε από τον Πρωθυπουργό Α. Τσίπρα με το επιχείρημα πως «η εντολή που έλαβε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ τον Ιανουάριο του 2015 εξαντλήθηκε».¹⁵ Είχαν προηγηθεί σημαντικά πολιτικά γεγονότα που έθεταν επιτακτικά την ανάγκη για ανανέωση της λαϊκής εμπιστοσύνης προς τη Βουλή και το συσχετισμό δυνάμεων στο εσωτερικό της. Μετά το δημοψήφισμα της 5^{ης} Ιουλίου 2015, και παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των πολιτών συναίνεσε στην απόρριψη των προτάσεων των δανειστών, η κυβέρνηση διαπραγματεύτηκε με τους εταίρους και συμφώνησε σε ένα τρίτο μνημόνιο. Το γεγονός αυτό προκάλεσε αναταράξεις στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ και 25 βουλευτές/εύτριες αποχώρησαν από την Κοινοβουλευτική του Ομάδα και δημιούργησαν ένα νέο πολιτικό σχηματισμό τη «Λαϊκή Ενότητα». Η κυβέρνηση οδηγήθηκε σε ανασχηματισμό και η βουλή κλήθηκε να εγκρίνει το τρίτο πακέτο μέτρων στις 13 Αυγούστου. Τα μέτρα υπερψηφίστηκαν από 222 βουλευτές, ενώ 43 από τους κυβερνητικούς βουλευτές τα καταψήφισαν ή κράτησαν ουδέτερη στάση.¹⁶ Τα προτεινόμενα μέτρα του 3^{ου} μνημονίου εγκρίθηκαν ύστερα από θετική ψήφο των βουλευτών της «Νέας Δημοκρατίας» (ΝΔ), του «ΠΑ.ΣΟ.Κ.», και του «Ποταμιού».

Μετά την παραίτηση της κυβέρνησης και τη διάλυση της Βουλής, η υπηρεσιακή κυβέρνηση της Βασιλικής Θάνου (πρώην πρόεδρος του Αρείου Πάγου) ανέλαβε τη διενέργεια εθνικών εκλογών που ορίστηκαν για τις 20

¹⁵ <https://www.naftemporiki.gr/story/992152/paraitisi-al-tsipra-kai-kalpes-ton-septembrio>

¹⁶ <https://vouliwatch.gr/news/article/psifistike-to-trito-mnimonio-me-222-nai-44-apoleies-gia-tin-kyvernisi>

Σεπτεμβρίου. Παρά τις αναταράξεις στο εσωτερικό του και την αποχώρηση στελεχών του, ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε 35,4% των ψήφων και 145 έδρες. Η είσοδος των «Ανεξαρτήτων Ελλήνων»(ΑΝ.ΕΛ.) υπό την ηγεσία του Πάνου Καμμένου στο ελληνικό κοινοβούλιο, οι οποίοι απέσπασαν το 3,7% των ψήφων και 10 έδρες ,ανανέωσε την κυβερνητική εντολή για τους δύο εταίρους που συνεργάστηκαν για δεύτερη φορά.¹⁷

II. Η χωροταξική γεωγραφία του κοινοβουλίου

Η βουλή που προέκυψε μετά τις βουλευτικές εκλογές της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2015 ήταν 8κομματική.Την κυβέρνηση, με πρωθυπουργό τον Α. Τσίπρα, στήριζαν ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α (145 βουλευτές) και, μέχρι τον Ιανουάριο του 2019,οι «Ανεξάρτητοι Έλληνες» (ΑΝ.ΕΛ), υπό την ηγεσία του Πάνου Καμμένου, ο οποίος μέχρι τότε ήταν Υπουργός Εθνικής Άμυνας.

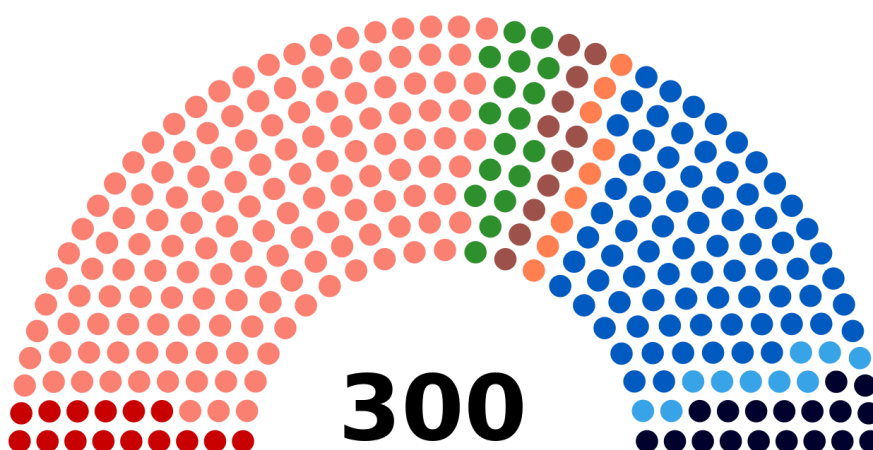
Ως προς την αρχική κατανομή των κομματικών δυνάμεων στο Κοινοβούλιο σημειώνονται τα εξής. Στη δεξιά πτέρυγα του κοινοβουλίου τα έδρανα καταλαμβάνονταν από τους 18 βουλευτές/εύτεριες της Χ.Α, ενώ δίπλα τους βρίσκονται 75 βουλευτές της ΝΔ και οι 10 των ΑΝΕΛ. Προς το κέντρο των εδράνων έλαβαν θέση οι εννέα βουλευτές/εύτεριες της ΕΚ, έχοντας διπλά τους εκείνους του «Ποταμιού», οι οποίοι ήταν αρχικά 11. Οι 17 βουλευτές/εύτεριες της ΔΗ.ΣΥ, ήταν στο κέντρο και αριστερότερα οι 144 βουλευτές/εύτεριες του ΣΥΡΙΖΑ. Στην αριστερή πτέρυγα του Κοινοβουλίου τα έδρανα καταλαμβάνονταν από τους 15 βουλευτές/εύτεριες του ΚΚΕ.

---

¹⁷

Η σύνθεση του κοινοβουλίου σταδιακά μεταβαλλόταν και οι περισσότεροι βουλευτές/εύτριες που ανεξαρτητοποιήθηκαν «μετακόμισαν» στο κέντρο τωνεδράνων του κοινοβουλίου. Οι περισσότεροι εξ αυτών ,που δεν εντάχθηκαν σε άλλη Κ.Ο, κατέλαβαν τα έδρανα αυτά καθώς η ανεξαρτητοποίησή τους ήταν αποτέλεσμα διάσπασης των «κεντρώων» κυρίως κοινοβουλευτικών ομάδων, όπως αυτές του «Ποταμιού», της Ε.Κ .και των ΑΝΕΛ.Η αρχική σύνθεση του Κοινοβουλίου αποτυπώνεται στο κάτωθι γράφημα:

Γράφημα 1

Εισαγωγή στην Κοινοβουλευτική Δράση, και στη σύνθεση των πολιτικών κομμάτων μετά τις εκλογές της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2015.

Η κοινοβουλευτική δράση την περίοδο 2015-2019, σύμφωνα με το αρχείο της Βουλής των Ελλήνων,¹⁸ είναι ιδιαίτερα πλούσια και πολυθεματική, με αρκετά ζητήματα όπως της οικονομίας και της εφαρμογής του τρίτου μνημονίου, το προσφυγικό-μεταναστευτικό, ζητήματα υποδομών, όπως η λειτουργία

¹⁸<https://www.hellenicparliament.gr/Vouleftes/Drastiriotita-Voulefti-sto-Koinovoulio/>

αστικών συγκοινωνιών, της υγείας και της εκπαίδευσης, το «Μακεδονικό ζήτημα», καθώς και άλλα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Η έναρξη της κοινοβουλευτικής περιόδου τον Οκτώβριο του 2015 βρίσκει το πολιτικό προσωπικό της Βουλής αντιμέτωπο με τα συγκεκριμένα προβλήματα. Είναι έντονη κοινοβουλευτική δράση των βουλευτών των δυο μεγάλων σε εκλογική δύναμη κομμάτων (ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ), που ανήκουν σε κεντρικές περιφέρειες της επικρατείας, όπως η Α΄ και Β΄ Αθηνών, Α΄, Β΄ Πειραιώς, Αττικής και Α΄ Β΄ Θεσσαλονίκης. Οι εν λόγω βουλευτές, επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στον οικονομικό τομέα πραγματοποιώντας ερωτήσεις προς τους αρμόδιους υπουργούς, μαζί με άλλους βουλευτές της κοινοβουλευτικής ομάδας. Στην ατομική κοινοβουλευτική τους δράση οι βουλευτές των μεγάλων περιφερειών ενδιαφέρονται για γενικά ζητήματα, με ερωτήσεις προς τα υπουργεία Εργασίας και Οικονομικών, όπως για τη μεταβολή φορολογικής κατοικίας συνταξιούχων Ελλάδας προς χώρες του εξωτερικού για φορολογικούς σκοπούς ή προς το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την αρνητική ελληνική «πρωτιά» στην κατανάλωση πλαστικής σακούλας (2016). Όσον αφορά τον κοινοβουλευτικό έλεγχο των βουλευτών που εκπροσωπούν επαρχιακές πόλεις άλλων περιφερειών, οι ερωτήσεις τους αφορούν τοπικά ζητήματα και είναι κυρίως επίκαιρες.

Η προγραμματική συμφωνία ανάμεσα σε ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ επέτρεψε το σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας με υπουργούς προερχομένους από τα δύο κόμματα. Η συγκυβέρνηση διήλθε αρκετές κρίσεις και έντονες διαφωνίες, ενώ έπαψε να υφίσταται τον Ιανουάριο του 2019, καθώς αρκετοί βουλευτές των «Αν.Ελ.» δεν θα στήριζαν τη «Συμφωνία των Πρεσπών», η οποία αφορούσε την επίλυση του ζητήματος του ονόματος της ΠΓΔΜ, και

αποχώρησαν από την κυβέρνηση. Ο πρωθυπουργός, προκειμένου να εξασφαλίσει την πλειοψηφία για τη «Συμφωνία των Πρεσπών», αλλά και ψήφο εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση, απευθύνθηκε σε ανεξάρτητους βουλευτές που προερχόντουσαν από τις κοινοβουλευτικές ομάδες των «Αν.Ελ.», του «Ποταμιού» και της «Ένωσης Κεντρώων». Οι τελευταίοι, στήριξαν την κυβέρνηση με θετική ψήφο στα επόμενα νομοσχέδια. Μετά την ήττα του ΣΥ.ΡΙΖ.Α στις Ευρωεκλογές και Δημοτικές-Περιφερειακές (Μάιος 2019), προκηρύχθηκαν εθνικές εκλογές για τον Ιούλιο του 2019, ολοκληρώνοντας έτσι την κοινοβουλευτική περίοδο 2015-2019.

Ως προς τις άλλες πολιτικές δυνάμεις του Κοινοβουλίου, το κόμμα της “Νέας Δημοκρατίας”(ΝΔ) κατείχε θέση Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, με αρχική σύνθεση 75 βουλευτών. Προσωρινός πρόεδρος του κόμματος ήταν ο νυν Ευρωβουλευτής Ευάγγελος Σαμαράκης και, στη συνέχεια, ο Ιωάννης Πλακιωτάκης, νυν Υπουργός Ναυτιλίας, μέχρι την εκλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη (νυν πρωθυπουργός) από τα κομματικά όργανα τον Ιανουάριο του 2016. Ύστερα από προσαρτήσεις, αλλά και αποχωρήσεις βουλευτών, η σύνθεση της ΚΟ της ΝΔ έφτασε τα 77 μέλη.

Τρίτο σε κοινοβουλευτικές έδρες ήταν το κόμμα της “Χρυσής Αυγής” (ΧΑ), η οποία έλαβε περίπου το 7% των ψήφων. Ακολούθησε η «Δημοκρατική Συμπράταξη»(ΠΑ.ΣΟ.Κ-ΔΗΜ.ΑΡ), με πρόεδρο της ΚΟ την Πρόεδρο του ΠΑ.ΣΟ.Κ Φώφη Γεννηματά, που έλαβε 17 έδρες. Τρεις βουλευτές από το «Ποτάμι» και την «Ένωση Κεντρώων», καθώς και προσχώρηση του προέδρου της ΔΗΜΑΡ και βουλευτή επικράτειας Θανάση Θεοχαρόπουλου στην Κ.Ο του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, διαμόρφωσαν τον αριθμό των εδρών σε 19. Το

«Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας»(ΚΚΕ) έλαβε 15 έδρες, αριθμό που διατήρησε μέχρι τη λήξη της κοινοβουλευτικής περιόδου.

Το έκτο κόμμα που εντάχθηκε στο κοινοβούλιο ήταν το «Ποτάμι», με επικεφαλής τον Σταύρο Θεοδωράκη, που έλαβε 11 έδρες, ενώ στις 7 Μαΐου ανασυστάθηκε έχοντας τον απαιτούμενο αριθμό βουλευτών. Αρκετοί βουλευτές διαφοροποιήθηκαν από τις θέσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας για το θέμα της «Συμφωνίας των Πρεσπών», καθώς διαφώνησαν με την απόφαση του Σταύρου Θεοδωράκη για την υπερψήφιση της συμφωνίας, με αποτέλεσμα την προσωρινή διάλυση της κοινοβουλευτικής ομάδας, μέχρι και τον Μάιο του 2019.

Το τελευταίο σε αριθμό εδρών κόμμα ήταν αυτό της «Ένωσης Κεντρώων»(9 έδρες), υπό την ηγεσία του Βασίλη Λεβέντη, το οποίο έλαβε στις εθνικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2019 ποσοστό 3,5%. Ο πρόεδρος του κόμματος ήρθε σε αντιπαράθεση με τα άλλα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας για κοινοβουλευτικά ζητήματα, με αποτέλεσμα η ΚΟ να περιοριστεί σε 5 βουλευτές έως και τις 30 Μαΐου 2019 όπου και έπαψε να υφίσταται.

Στην τελική του σύσταση, και λίγο προς τις εκλογές τον Ιούλιο του 2019, στο Κοινοβούλιο υπήρχαν 23 ανεξάρτητοι βουλευτές από κοινοβουλευτικές ομάδες που διαλύθηκαν. Οι βουλευτές που είχαν ανεξαρτητοποιηθεί από τα κόμματά τους συνεργάζονταν με άλλες κοινοβουλευτικές ομάδες σε ζητήματα που οδηγούσαν σε ψηφοφορία. Τέτοιο παράδειγμα ήταν η ψήφος εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση (153 ψήφοι υπέρ) τον Μάιο 2019 και λίγους μήνες νωρίτερα για την «Συμφωνία των Πρεσπών». Στο σημείο αυτό, θα γίνει ειδικότερη

αναφορά στην άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου από την πλευρά των βουλευτών/τριών των κομμάτων της βουλής την περίοδο 2015-19.

1) ΣΥΡΙΖΑ

Στην άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου περιλαμβάνεται συλλογική ερώτηση της Κ.Ο του ΣΥΡΙΖΑ προς το υπουργείο Οικονομίας (20/09/2017) σχετικά με τις τραπεζικές προμήθειες για τη χρήση καρτών. Επίσης, για εκπαιδευτικά θέματα προς το υπουργείο Παιδείας (28/06/2018) σχετικά με τις μεταγραφές αδελφών φοιτητών. Τέλος, σημειώνονται ορισμένα μεμονωμένα παραδείγματα ερωτήσεων με αντικείμενο τοπικά θέματα, όπως η ερώτηση του βουλευτή Α' Θεσσαλονίκης Α. Τριανταφυλλίδη για την ανάγκη σχολικής στέγης στη Δυτική Θεσσαλονίκη και ιδιαίτερα στο Δήμο Κορδελιού-Εύοσμου (24/02/2017). Σχετικά με τη δράση των βουλευτών επικρατείας δεν καταγράφεται κανένα είδος ελέγχου. Οι βουλευτές επικρατείας του κυβερνώντος κόμματος ήταν πέντε, με τους τρεις εξ αυτών να έχουν θέση στην κυβέρνηση: Γ. Δραγασάκης (αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης), Ν. Κοτζιάς (υπουργός Εξωτερικών), Κ. Γαβρόγλου (από το 2016 υπουργός Παιδείας), Τ. Χριστοδουλόπουλου (γ' αντιπρόεδρος της Βουλής) και Θ. Φωτίου (Υφυπουργός Εργασίας), χωρίς η ίδια να άσκησε κοινοβουλευτικό έλεγχο.

Οι τοπικοί βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ που δεν κατείχαν κυβερνητικό αξίωμα συμμετείχαν κανονικά στον κοινοβουλευτικό έλεγχο για επίκαιρα τοπικά θέματα, αλλά και για ζητήματα που αφορούν την επικράτεια. Ένα παράδειγμα αποτελεί η ερώτηση σχετικά με την ανάγκη για μειωμένο εισιτήριο για τους σπουδαστές στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (MMM) (9/6/2016) προς τον υπουργό Χρ. Σπίρτζη, με τα μέλη της Κ.Ο του ΣΥΡΙΖΑ που έκαναν τη

συγκεκριμένη ερώτηση να προέρχονται από αρκετές περιφέρειες. Η θεματολογία των ερωτήσεων για τα τοπικά ζητήματα προκύπτει ορισμένες φορές από την ειδησεογραφία σε τοπικές εφημερίδες και σε διαδικτυακά άρθρα τοπικών ιστοσελίδων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τοπικός βουλευτής Χίου Α. Μιχαηλίδης οποίος διατυπώνει ερώτηση προς το Υπουργείο Υγείας για το ζήτημα της μεταστέγασης του ΕΟΠΥΥ (30/09/2016), το οποίο απασχόλησε μεγάλη μερίδα του Τύπου στην πόλη.¹⁹ Ο ίδιος βουλευτής επίσης, απευθυνόμενος στον συμπολιτευτή του και Υπουργό Υγείας Α. Ξανθό (31/10/2016), κάνει λόγο για ελλείψεις του ΕΚΑΒ στην Χίο, ενώ στις 20/12/2018 απευθύνεται στο υπουργείο Εργασίας και στο υπουργείο περιβάλλοντος για την τακτοποίηση αυθαίρετων κατασκευών στον οικισμό εργατικών κατοικιών «Χίος II». Ο Α. Μιχαηλίδης, ως μέσο κοινοβουλευτικού ελέγχου, ασκεί επίκαιρη ερώτηση προς τον υπουργό Μεταφορών και Υποδομών Χ. Σπίρτζη με θέμα την ολοκλήρωση εργασιών διαμόρφωσης και περίφραξης απαλλοτριωθείσας περιοχής στο αεροδρόμιο Χίου και την κατασκευή επέκτασης της οδού Χρήστου (16/10/17).

Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των βουλευτών-τριών του ΣΥΡΙΖΑ αφορούσε κυρίως αιτήματα για οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Τα συγκεκριμένα ζητήματα δεν αποτελούσαν άμεση προτεραιότητα των υπουργών της κυβέρνησης: ο έλεγχος είχε χαρακτήρα συμβουλευτικό και υπενθύμισης και ήταν συνήθως αποτέλεσμα λαϊκής κατακραυγής ή τοπικού ενδιαφέροντος για ζητήματα που προωθούσαν κυρίως τα ΜΜΕ.

---

¹⁹ Βλ. <https://www.alithia.gr/politiki/oi-kyverniseis-allazoyn-mono-o-eopyy-den-metakomizei?page=17>.

2) AN.ΕΛ

Από τους δέκα (10) βουλευτές των AN.ΕΛ, οι τέσσερις ορκίστηκαν υπουργοί και υφυπουργοί στην κυβέρνηση, ενώ αλλά δύο μέλη του κόμματος και πρώην βουλευτές των AN.ΕΛ είχαν χαρτοφυλάκια μετά από απόφαση του πρωθυπουργού. Η πλειοψηφία των εκλεγμένων βουλευτών έλαβαν έδρα σε κεντρικές περιφέρειες. Ένας εξ αυτών ήταν ο βουλευτής(μέχρι τον Ιούνιο 2019) Αττικής (Κ. Κατσίκης), με άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου για κοινοβουλευτικά, κοινωνικά και οικονομικά θέματα, όπως επίκαιρες ερωτήσεις προς τον Αναπληρωτή Υπ. Οικονομικών Τ. Αλεξιάδη σχετικά με την επιβολή φόρου πολυτελείας για τα Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητα των πολυτέκνων(11-01-2016)και προς τον Υπουργό Οικονομικών σχετικά με την τροποποίηση διατάξεων του ν.2971/2001 «Αιγιαλός, Παραλία και άλλες διατάξεις»(01-2017). Άλλη αντίστοιχη περίπτωση βουλευτή είναι εκείνη του Γ. Λαζαρίδη στη Β' Θεσσαλονίκης, με ερωτήσεις ιδιαίτερα για θέματα προστασίας του πολίτη (10-09-2018),για ληξιπρόθεσμες οφειλές, σώματα ασφαλείας και επεκτάσεις σχεδίων πόλεων, για τα αίτια θανάτου του Κ. Κασιόφα, ζήτημα που απασχόλησε και δίχασε μέρος της ελληνικής κοινότητας (Νοέμβριος 2018).Ο ίδιος, ως βουλευτής της ΝΔ και μέλος, πλέον της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, τον Μάιο του 2019 ασκεί κοινοβουλευτικό Έλεγχο στο Υπουργείο Υγείας για τα προβλήματα στην ειδική αγωγή. Ο κυβερνητικός βουλευτής της Β' Αθήνας με τους AN.ΕΛ μέχρι τον Φεβρουάριο του 2019 Θανάσης Παπαχριστόπουλος δεν είχε ασκήσει κοινοβουλευτικό έλεγχο, ενώ μετά την ανεξαρτητοποίησή του παραιτήθηκε από την έδρα. Τη θέση του στη βουλή έλαβε ο υφυπουργός Εξωτερικών Τέρενς Κουίκ.

Οι τοπικοί βουλευτές των Αν.Ελ. ήταν δύο. Η βουλευτρια Σερρών και πρώην Υφυπουργός Μακεδονίας-Θράκης και Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας, Μαρία Κόλλια-Τσαρουχά και ο βουλευτής Αχαΐας Ν. Νικολόπουλος, ο οποίος λίγους μήνες αργότερα αποχώρησε από την ΚΟ του κόμματος, διατηρώντας την έδρα του. Χαρακτηριστικές ερωτήσεις ήταν αυτές με θέμα την Ανέγερση νέου Αστυνομικού Μεγάρου στην Πάτρα(21 Δεκεμβρίου 2018), προς το Υπουργείο Οικονομικών για τους λόγους που η Επιτροπή Ανταγωνισμού μείωσε πρόστιμα, για την εφαρμογή του επιχειρηματικού πλάνου του ομίλου Attica και προς το Υπουργείο Πολιτισμού για τον επικείμενο μηδενισμό της ομάδας των Ποντίων (2017) και για τη στελέχωση του Νοσοκομείου στο Αργοστόλι. Προς τον Υπουργό Υγείας Α. Ξανθό, για αδέσποτα σκυλιά στην περιοχή του ΠΓΝ Πατρών (2019). Ο βουλευτής Αχαΐας παρέμεινε ανεξάρτητος μέχρι και το τέλος της θητείας του, οντάς πια μέλος της αντιπολίτευσης.

Τα μέλη της Κ.Ο των ΑΝΕΛ ασκούσαν κοινοβουλευτικό έλεγχο με αντικείμενο τοπικά ζητήματα, ενώ είχαν συμβουλευτικό ρόλο, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της συμπολίτευσης, παρά τις ιδεολογικές διαφωνίες που διατυπώθηκαν. Μερικοί εκ των βουλευτών που εντάχθηκαν σε άλλα κόμματα ακολούθησαν αντιπολιτευτική τακτική εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ.

3) ΝΔ

Από την πλευρά της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και, ειδικότερα, την ΚΟ της ΝΔ, το είδος των ερωτήσεων των βουλευτών αφορά κυρίως την πολιτική της κυβέρνησης στα θέματα που προαναφέρθηκαν. Ο νυν Υπουργός Υγείας και βουλευτής Α' Αθήνας Β. Κικίλιας υποβάλει ερώτηση προς τα Υπουργεία Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με υπουργούς τον Π.

Κουρουμπλή και Γ. Σταθάκη (2016) σχετικά με την αξιοποίηση κονδυλίων για το προσφυγικό ζήτημα, ερώτηση προς το υπουργείο Εσωτερικών, Υγείας, Παιδείας για την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων (21/09/2016), καθώς και για τις κυβερνητικές παρεμβάσεις για προστασία ασυνόδευτων προσφυγόπουλων μαζί με τον βουλευτή Β' Αθήνας Γ. Κουμουτσάκο (23/06/16). Ο ίδιος βουλευτής, μαζί με άλλα μέλη της ΚΟ, πραγματοποίησε και ερωτήσεις οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως την κατάθεση σχεδίου Β' για την ελληνική οικονομία (04/10/16). Η βουλευτής Α' Αθήνας και πρ. Υπουργός Τουρισμού Ο. Κεφαλογιάννη (2012-2015) πραγματοποίησε ερωτήσεις προς το υπουργείο Πολιτισμού-Αθλητισμού με υπουργό τη Λ. Κονιόρδου (19/07/2017) για τις απαράδεκτες υπηρεσίες υποδοχής τουριστών σε αρχαιολογικούς χώρους. Προς το ίδιο Υπουργείο, επίσης, και προς το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον Υπουργό Χ. Σπίρτζη, διατυπώνει ερώτηση για τις εκκρεμείς υποχρεώσεις του Ελληνικού Κράτους προς το Κ.Π.Ι.Σ.Ν. Με τη σειρά του, ο νυν Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και βουλευτής Β' Αθήνας Κ. Χατζηδάκης διατυπώνει ερώτηση προς το Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών για τη μείωση εσόδων και τη διεύρυνση των ελλειμμάτων στον ΟΑΣΑ (29/06/16). Επίσης, προς το Υπ. Οικονομίας Ανάπτυξης, Τουρισμού και το Υπ. Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων, για την πτώση της Ελλάδος στο ζήτημα της καινοτομίας. Άλλοι βουλευτές, όπως ο Κ. Γκιουλέκας (Α' Θεσσαλονίκης), η Σοφία Βούλτεψη (Β' Αθήνας) και η Άννα Καραμανλή (Β' Αθήνας), μαζί με βουλευτές άλλων περιφερειών (Ευβοίας, Αργολίδος, Μαγνησίας), διατυπώνουν συχνά ερωτήσεις εργασιακού ενδιαφέροντος, με χαρακτηριστική την ερώτηση για την απόγνωση των εργαζομένων της εκδοτικής Πήγασος (11/07/2017). Άλλο παράδειγμα αποτελεί

η ερώτηση από μεγάλη μερίδα βουλευτών της ΝΔ προς τα υπουργεία Εσωτερικών και Οικονομικών για διευκρινίσεις σχετικά με τη νέα «Ειδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας» (ΕΣΣΕ) με την ΠΟΕ-ΟΤΑ. Χαρακτηριστική είναι και επίκαιρη Ερώτηση του Βουλευτή Β' Αθηνών Γεράσιμου Γιακουμάτου προς την Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ε. Αχτσιόγλου σχετικά με τη λήψη μέτρων για το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας (17/10/2017).

Οι βουλευτές επικράτειας της ΝΔ έλαβαν 4 έδρες και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ήταν ιδιαίτερα σημαντικός, με αρκετές αναφορές και ερωτήσεις ειδικού ενδιαφέροντος για ορισμένους κλάδους. Χαρακτηριστικό το είδος των ερωτήσεων της νυν Υπουργού Παιδείας Ν. Κεραμέως που αφορούσε τα προβλήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, με παραδείγματα το ζήτημα της απόσπασης των εκπαιδευτικών, την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων και την καθυστέρηση καταβολής του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος. Ο Β. Οικονόμου, άσκησε έλεγχο για ζητήματα υγείας και νοσοκομειακής λειτουργίας, με ερωτήσεις όπως για τις ντροπιαστικές όπως διατυπώνεται εικόνες σε νοσοκομείο στο Κιλκίς(2017),για τη χάραξη εθνικής αντικαρκινικής πολιτικής (2018), καθώς και για την κυβερνητική ολιγωρία και ανεπάρκεια σχετικά με την τραγωδία στο Μάτι (Ιούνιος 2018).

Ο βουλευτής Ιωαννίνων της ΝΔ και πρόεδρος της σημερινής βουλής Κ. Τασούλας απευθύνει ερώτηση προς τον υπ. Υγείας Α. Ξανθό για την επίλυση των προβλημάτων στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (22/07/16), με τα ζητήματα αυτά να παρατίθενται σε εφημερίδες της πόλης. Άλλη ενδεικτική ερώτηση, μαζί με άλλα μέλη της ΚΟ της ΝΔ, προς τον αρμόδιο υπουργό Χ.

Σπίρτζη (13/01/17),αφορά στη σύνδεση της Ιωνίας Οδού με την Πρέβεζα και την Κακαβιά, ενώ σε μια άλλη ερώτηση προς τον Π. Σκουρλέτη (Υπ. Εσωτερικών) επισημαίνεται να μην μεταβληθεί σε ρουσφέτι για την κ. Αεροβασία η ίδρυση της Ιόνιας Οδού. Άλλη ερώτηση με τοπικό ενδιαφέρον από τον βουλευτή Ιωαννίνων, μαζί με την βουλευτή Β' Αθήνας Άννα Μισέλ Ασημακόπουλου, προς το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης με αρμόδιο υπουργό τον Ν. Παππά, σχετίζεται με τη μη εκπομπή της ΕΡΤ στο Αν. Αγριεμένα πρόβλημα που εξίσου αναγραφόταν στον ιστότοπο (site) typos.²⁰ Στο νομό Ρεθύμνης, ο Ι. Κεφαλογιάννης (κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος 2015-19 και νυν υφυπουργός Υποδομών-Μεταφορών) απευθύνει ερώτηση προς τον πρωθυπουργό Α. Τσίπρα τον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης Π. Κουρουμπλή και τον Υπουργό Επικρατείας αρμόδιο για θέματα Καθημερινότητας του Πολίτη Ν. Παππά για την ανικανότητα της κυβέρνησης για το προσφυγικό-μεταναστευτικό ως εμπαιγμό και υποκρισία για τους κατοίκους της Κρήτης. Άλλη ερώτηση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου της ΝΔ αφορά τα εκπαιδευτικά κενά στο Νομό Ρεθύμνου, με τον υπουργό Παιδείας Ν. Φίλη να καλείται να απαντήσει (02/09/2016).²¹

Στο πεδίο των επικαίρων ερωτήσεων, ο νυν υπουργός Εθνικής Άμυνας και βουλευτής Καβάλας Ν. Παναγιωτόπουλος, διατυπώνει ερώτηση προς τον υπουργό Υποδομών Χ. Σπίρτζη και θέτει το πρόβλημα του Νέου Μετωπικού

²⁰ Βλ. <https://typos-i.gr/article/anatoliko-zagori-xwris-ert>.

²¹ Βλ. <https://rethemnosnews.gr/2016/07/%CF%84%CE%B1-%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CE%AC-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B5%CE%BD/> και <https://cretedoc.gr/tag/αιρετοσ-πυσπε-ρεθυμνου/>

Σταθμού Διοδίων της Εγνατίας Οδού στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας (25/06/18).²² Άλλη επίκαιρη ερώτηση ήταν του βουλευτή Αργολίδος Γ. Ανδριανού προς το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού με θέμα τις καθυστερήσεις στην πορεία υλοποίησης των έργων αποκατάστασης και ανάδειξης του φρουρίου Μπούρτζι στο Ναύπλιο (19/09/16).²³ Την ίδια ημέρα, ο βουλευτής Αχαΐας Α. Κατσανιώτης καταθέτει επίκαιρη ερώτηση στον υπουργό Χ. Σπίρτζη σχετικά με τη νότια χάραξη στην εθνική οδό Πατρών-Πύργου. Ο νυν υφυπουργός Αθλητισμού και βουλευτής στον νομό Ηρακλείου Λ. Αυγενάκης διατυπώνει επίκαιρη ερώτηση σχετικά με τη νέα καθυστέρηση στην κατασκευή του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι Κρήτης προς το ίδιο υπουργείο.²⁴ Ο βουλευτής Ρεθύμνου Ι. Κεφαλογιάννης στις 19 Απριλίου 2016 καταθέτει προς το υπουργείο Εσωτερικών επίκαιρη ερώτηση σχετικά με την άμεση αντιμετώπιση των σοβαρών κτιριακών ζητημάτων της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ρεθύμνου και την ανάγκη ανέγερσης νέου Αστυνομικού Μεγάρου.

Τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τη δράση των βουλευτών και βουλευτριών της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης δείχνουν έντονη και σκληρή κριτική απέναντι στην κυβέρνηση. Παράλληλα, υπήρχε η τάση για αυτοκριτική της προηγούμενης κυβέρνησης της ΝΔ και συνεχής σύγκρισή της με αυτή του ΣΥΡΙΖΑ. Η κοινοβουλευτική ομάδα της ΝΔ ασκούσε κυρίως κριτική στην τακτική διαπραγμάτευσης της κυβέρνησης με τους Ευρωπαίους εταίρους, αλλά και στη στάση της για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, καθώς τη στάση των υπουργών και των μελών της κυβέρνησης σε σύγκριση με τους αντίστοιχους χειρισμούς της ΝΔ στην προηγούμενη κοινοβουλευτική περίοδο

---

²² Βλ. <https://www.kavalapost.gr/203229/nea-erotisi-panagiotopoyloy-se-spritz-gia-ta-diodia/>.

²³ Βλ. https://www.argolikianaptiksi.gr/2016/03/blog-post_462.html.

²⁴ Βλ. <https://www.cretapost.gr/226752/nea-kathisterisi-stin-kataskevi-tou-neou-aerodromiou-sto-kasteli-kritis/>.

(2012-2015). Η κριτική της ΚΟ, με επικεφαλής τον Κ. Μητσοτάκη, συσχέτιζε τον κοινοβουλευτικό έλεγχο με την αντιπολιτευτική της δράση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η ερώτηση προς τον Υπουργό Υγείας για τη στελέχωση της διοίκησης του ΚΕΕΛΠΝΟ (2017), αλλά και η ερώτηση της Σοφίας Βούλτεψη για τον τρόπο διαχείρισης των κονδυλίων της Ε.Ε για την αντιμετώπιση του προσφυγικού.

Το φάσμα των ερωτήσεων της αξιωματικής αντιπολίτευσης διευρύνεται και σε ζητήματα τήρησης της τάξης, όπως το ζήτημα των Εξαρχείων με χαρακτηριστική ερώτηση προς τον Υπουργό Εσωτερικών και Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής, την επανασύσταση της αστυνομικής ομάδας ΔΕΛΤΑ (2018), και την τραγική κατάστασή του αστυνομικού μεγάρου Ηρακλείου. Εκτός από τις ερωτήσεις, είναι σημαντικό να αναφερθούν οι συνέχεις κοινοβουλευτικές διαμάχες ανάμεσα σε μεγάλα στελέχη της ΝΔ με μέλη της κυβέρνησης, αλλά και του αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης με τον Πρωθυπουργό, με τις προσωπικές επιθέσεις να μην απουσιάζουν από τον λόγο τους²⁵.

4) ΧΑ

Αναφορικά με την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου από το κόμμα της ΧΑ, το είδος των ερωτήσεων σχετίζεται με οικονομικά, εθνικά, αλλά και κοινωνικά θέματα. Αρκετοί βουλευτές μεγάλων περιφερειών εντάσσουν στη θεματολογία τους ζητήματα άλλων πόλεων στις οποίες συνήθως δεν έχει εκλεγεί βουλευτής. Ο βουλευτής Β' Αθήνας Γ. Γερμένης απευθύνεται στα υπουργεία

---

²⁵ Βλ. <https://www.news247.gr/politiki/kontra-tsipra-mitsotaki-eiste-o-stefanos-chios-tis-politikis-chtypisate-ti-syzygo-moy.6720631.html>

Υγείας και Οικονομικών για τη χρήση τερματικών POS και για διευκόλυνση πληρωμών στα κεντρικά νοσοκομεία της Αθήνας (21/10/16). Σε άλλη περίπτωση, ο νυν ευρωβουλευτής και βουλευτής Β' Πειραιώς (έως και τον Απρίλιο του 2019) εκείνη την περίοδο Γ. Λαγός διατυπώνει ερώτηση προς το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων και τον αρμόδιο υπουργό Ευ. Αποστόλου σχετικά με τις ζημιές στους μελισσοκόμους σε Ροδόπη-Έβρο εξαιτίας των καιρικών συνθηκών (26/10/16), προς τον υπουργό Α. Ξάνθο για τα μεγάλα προβλήματα στο Καρδιολογικό Κέντρο Ωνάσειο, και προς το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και τον υπουργό Γ. Σταθάκη για το αρνητικό πρόσημο στον τουρισμό (10/16). Άλλη μια Επίκαιρη Ερώτηση του Βουλευτή Α' Πειραιώς Νικολάου Κούζηλου προς τον Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής αφορά στην «έρευνα και διάσωση στο Αιγαίο» (2016). Μια άλλη ερώτηση προς την Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, Όλγα Γεροβασίλη είχε θέμα την ανεξέλεγκτη κατάσταση στο κέντρο φιλοξενίας προσφύγων στο Σκαρμαγκά (2018). Χαρακτηριστική επίσης ήταν επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή Αττικής Ηλία Κασιδιάρη προς τον Υπουργό Εσωτερικών Διοικητικής Ανασυγκρότησης σχετικά με τα εκατομμύρια που μοιράζει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ στα χρεωκοπημένα, όπως χαρακτηρίζονται, κόμματα.

Στο ζήτημα των τοπικών προβλημάτων, ο βουλευτής Μαγνησίας της Χ. Αυγής Ηλιόπουλος, με ερώτηση προς τον υπουργό Υγείας Α. Ξανθό θέτει το ζήτημα της παροχής υλικοτεχνικού εξοπλισμού και στελέχωσης των Κέντρων Υγείας Μαγνησίας (19/10/16) και ο βουλευτής Πέλλας Γ. Λαχανώδης ασκεί ερώτηση προς τον υπουργό Εθνικής Άμυνας και τον Υπουργό Εσωτερικών για το γεγονός πως αλλοδαπή δύναμη φυλάγει τα ελληνικά σύνορα (30/09/16).

Η Χ.Α ως τρίτο κόμμα ασκούσε έλεγχο θίγοντας κυρίως εθνικά θέματα, αλλά και κοινωνικά. Βασικό της πεδίο ήταν το μεταναστευτικό πρόβλημα και η επίλυση του Μακεδονικού. Χαρακτηριστικές κατά την κοινοβουλευτική περίοδο ήταν οι ανάρμοστες συμπεριφορές ορισμένων βουλευτών εντός του κοινοβουλίου, εναντίον βουλευτών άλλων κομμάτων και μελών της κυβέρνησης, με το προεδρείο της βουλής να ασκεί όλα τα νόμιμα μέσα για τις αντίστοιχες τιμωρίες

5) ΔΗ.ΣΥ

Το επόμενο σε κοινοβουλευτική δύναμη κόμμα ήταν αυτό της «Δημοκρατικής Συμπαρατάξης» (ΔΗ.ΣΥ.) με 17 έδρες. Η δράση των βουλευτών των κεντρικών περιφερειών αφορά θέματα γενικού και ειδικού ενδιαφέροντος σε επίκαιρα ζητήματα. Συγκεκριμένα, ο βουλευτής Β' Αθήνας και κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της παράταξης Α. Λοβέρδος, διατυπώνει ερώτηση στον Υπουργό Υγείας για την προστασία της δημόσιας υγείας στα κέντρα υποδοχής μεταναστών Αττικής και Πειραιά και προς το υπουργείο Δικαιοσύνης σχετικά με τη συγχώνευση Αστυνομικών Τμημάτων Αγ. Αναργύρων-Καματερού Αττικής. Ο ίδιος βουλευτής, μαζί με τον βουλευτή Β' Θεσσαλονίκης Γ. Αρβανιτίδη και τη βουλευτριά Αττικής Ε. Χριστοφιλοπούλου, διατυπώνουν ερώτηση προς τα υπουργεία Εσωτερικών (Π. Σκουρλέτης) και Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Γ. Σταθάκης) σχετικά με την απόδοση ευθυνών για το πρόβλημα των απορριμμάτων στην Κέρκυρα, καθώς η παράταξη δεν είχε εκλέξει εκεί τοπικό βουλευτή. Με τη σειρά τους, οι πολιτευτές της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης που είχαν εκλεγεί σε μικρότερες περιφέρειες συμμετέχουν στην άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου θίγοντας θέματα που

αφορούν τον τόπο που εκλέχθηκαν και όχι μόνο. Εν προκειμένω, ο βουλευτής Αρκαδίας Οδυσσέας Κωσταντινόπουλος, απευθυνόμενος στο Υπουργείο Υγείας, θίγει θέμα που αφορά το Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης και την έλλειψη προσωπικού(04/07/17). Ο ίδιος βουλευτής, διατυπώνει ερώτηση προς τον Υπουργό Οικονομίας Ανάπτυξης και Τουρισμού Γ. Σταθάκη σχετικά με την πρόοδο των αποχετευτικών δικτύων Καλλανιού- Κοντοβαζαινας και Λεβιδιού Αρκαδίας (12/06/17) ή προς το Υπουργείο Εσωτερικών και τον Π. Σκουρλέτη για την πρόοδο έργου της επαρχιακής οδού Παράλογοι-Τριποτάμου(07/06/2018). Άλλα παραδείγματα είναι αυτό των επικαίρων ερωτήσεων από τον βουλευτή Αργολίδος Γ. Μανιάτη προς το Υπουργείο Παιδείας, σχετικά με τη διατήρηση του Δημοτικού Σχολείου των Μύλων Άργους (21/09/17), καθώς και του βουλευτή Δωδεκανήσου Δ. Κρεμαστινού προς το Υπουργείο Υποδομών με θέμα την τλαιπωρία των επιβατών στο Αεροδρόμιο «Διαγόρας»της Ρόδου.

Η ΔΗ.ΣΥ επικεντρώθηκε στην επίλυση κοινωνικών ζητημάτων όπως της υγείας και της παιδείας. Στο ζήτημα της υγείας ασκούσε τακτικά κοινοβουλευτικό έλεγχο που αφορούσε την πρόσβαση στις υγειονομικές παροχές, τη στελέχωση του Ε.Σ.Υ, τις προσλήψεις ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, τη σωστή λειτουργία δημοσίων νοσοκομείων σε διαφορές επαρχιακές πόλεις, αλλά και στις μεγάλες περιφέρειες της χώρας. Όπως και με την υγεία έτσι και με την παιδεία το εύρος των ερωτήσεων αφορούσε όλη την επικράτεια, κυρίως σε απομακρυσμένες σχολικές δομές σε ακριτικά νησιά σε παραμεθόριες περιοχές όπου οι ελλείψεις των κτηρίων και του προσωπικού ήταν ευδιάκριτες.

6) ΚΚΕ

Το «Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας» (ΚΚΕ), επόμενο σε αριθμό εδρών κόμμα τη συγκεκριμένη κοινοβουλευτική περίοδο, κράτησε αδιάβλητη τη συνοχή του καθώς δεν υπήρχαν ανεξαρτητοποιήσεις ούτε κάποια κοινοβουλευτική προσχώρηση. Οι βουλευτές των μεγάλων περιφερειών συνήθως πραγματοποιούσαν μαζικά ερωτήσεις, όπως προς το Υπουργείο Παιδείας και Εσωτερικών για την ανάγκη εκπαίδευσης και τις συνθήκες ζωής των προσφύγων, με αφορμή την προσφυγική κρίση που σοβεί από το 2016. Άλλες ερωτήσεις, προς το Υπ. Εσωτερικών(2017)όπως αυτές από τη βουλευτή Λ. Κανέλλη (Α` Αθηνών), Χ. Γιόγκα (Αττικής), Γ. Δελή (Α' Θεσσαλονικής), σε συνδυασμό με τις ομιλίες του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου Αθ. Παφιλή (Β` Αθηνών) και σε συνεργασία με άλλα μέλη της ΚΟ αφορούσαν την έλλειψη αντιπλημμυρικής προστασίας στο Δήμο Αχαρνών, ενώ υπήρχαν και ερωτήσεις για ζητήματα στρατιωτικής θητείας προς τον Π. Καμμένο (Υπουργείο Άμυνας). Ο πρόεδρος της Κ.Ο Δ. Κουτσούμπας και η βουλευτής επικρατείας Α. Παπαρήγα συμμετείχαν στον κοινοβουλευτικό έλεγχο συλλογικά με την υπόλοιπη ομάδα, κυρίως για προώθηση μαζικών θέσεων της παράταξης, όπως ερώτηση στο Υπουργείο Εξωτερικών για την άμεση αναγνώριση του Παλαιστινιακού Κράτους (2017) ή προς τον Υπουργό Μεταφορών Χ. Σπίρτζη και Οικονομικών Ε. Τσακαλώτογια τη δωρεάν μετακίνηση των πολιτών κατά τη διάρκεια του Πάσχα(2019).

Οι βουλευτές του ΚΚΕ που ανήκουν σε περιφέρειες της επαρχίας, απευθύνονται στην κυβέρνηση κυρίως για τις ανάγκες της περιφέρειας που έχουν εκλεχθεί, αλλά δρώντας συλλογικά μαζί με άλλους συνάδελφους τους.

Ο βουλευτής Ηρακλείου Εμ. Συντυχάκης, μαζί με τον βουλευτή Σταύρο Τασσό (Λέσβος), σε ερώτησή του προς το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης αναφέρει το κτηριακό πρόβλημα στο Καπετανακείο Σχολείο και για τις ζημιές από τη χαλαζόπτωση στους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου (21/10/2016).²⁶ Ο βουλευτής Λαρίσης Γ. Λαμπροκλής κάνει αναφορά προς τον Υπουργό Παιδείας για την ελλιπή λειτουργία του ΚΕΔΔΥ Μαγνησίας και Λάρισας, ενώ συμμετείχε σε συλλογικές ερωτήσεις της ΚΟ, όπως για τα αδιέξοδα στη λειτουργία των παιδικών σταθμών, με χιλιάδες παιδιά αποκλεισμένα από τις δομές αυτές προς το υπουργείο εσωτερικών.

Παρατηρείται στη συγκεκριμένη παράταξη μια συλλογική δράση των βουλευτών των μεγάλων πόλεων για γενικά θέματα, κυρίως για οικονομικά και κοινωνικά θέματα που αφορούν μεγάλη μερίδα της εργατικής τάξης, αλλά και για τοπικά θέματα. Οι βουλευτές έθιγαν προσφυγικά θέματα, θέματα αποκατάστασης ζημιών από φυσικές κυρίως καταστροφές, προσλήψεων εκπαιδευτικών και εργαζομένων σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα για αποσπάσεις ή για αδυναμία μεταθέσεων, αυξήσεις φορολογίας ιδιωτικών επιχειρήσεων, καθώς και για αλλά κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ερωτήσεις βουλευτών για το κόστος των διοδίων του οδικού άξονα Κορίνθου-Πατρών (2017), ή για την μετακίνηση των ηλικιωμένων με υπεραστικά και αστικά λεωφορεία ανά την επικράτεια.

---

²⁶ Βλ. <http://104fm.gr/agriculture/%CE%B6%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%AD%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%87%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B6%CF%8C%CF%80%CF%84%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF/>.

Τα μέσα του κοινοβουλευτικού ελέγχου που ασκούσε το ΚΚΕ είχαν συλλογικό χαρακτήρα και τα περισσότερα μέλη της ΚΟ διατύπωναν ερωτήσεις με κοινή προσυπογραφή απευθυνόμενοι προς τον αρμόδιο υπουργό. Οι ατομικές ερωτήσεις φυσικά δεν απουσίαζαν, κυρίως από βουλευτές περιφερειών για τοπικά προβλήματα, αλλά και οι ατομικές ερωτήσεις προς την κυβέρνηση σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων από τον Γενικό Γραμματέα Δ. Κουτσούμπα.

7) Το Ποτάμι

Το Ποτάμι, με επικεφαλής τον Στ. Θεοδωράκη (Α΄ Θεσσαλονίκης) και, αρχικά, 11 έδρες θα διαλυθεί ως ΚΟ τον Ιανουάριο του 2019 και θα ανασυσταθεί το Μάιο του 2019 με την προσάρτηση της έδρας της Κ. Μάρκου (β΄ Θεσσαλονίκης), η οποία παραιτήθηκε από αυτήν για να ενταχθεί στο ευρωψηφοδέλτιο της Ν.Δ.. Η σύνθεση του κόμματος μεταβαλλόταν συνεχώς στη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου 2015-2019, λόγω αρκετών ανεξαρτητοποιήσεων βουλευτών. Χαρακτηριστική για το Ποτάμι ήταν επίκαιρη ερώτηση προς το Υπουργείο Πολιτισμού σχετικά με τα ωράρια μουσείων και αρχαιολογικών χώρων κατά τη θερινή περίοδο. Άλλο ένα ερώτημα προς το Υπουργείο Παιδείας (19/09/2017) αφορούσε το ζήτημα της πληροφορικής στα ελληνόπουλα. Διατυπώθηκε επίσης ερώτηση από τον Γ. Αρμυρά (Β΄ Αθηνών μέχρι το 2019) προς τον Υπουργό Υγείας για το ζήτημα της επιδημίας ιλαράς στη χώρα και στο πώς μεριμνούν οι υγειονομικές αρχές για την αντιμετώπισή της.

Ο βουλευτής Α΄ Αθηνών Σπ. Λυκούδης, απευθύνεται στο Υπ. Εσωτερικών για την κακή κατάστασή στο «Πεδίον του Άρεως» στην Αθήνα(2017) και προτείνει στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού τη χρήση ηλεκτρονικού εισιτηρίου

(06/07/2018).Απευθύνει επίσης ερώτηση προς το Υπουργείο Παιδείας για την κατάσταση που επικρατεί στις φοιτητικές εστίες της Αθήνας (24/01/2018).Σχετικά με τη δράση των βουλευτών σε συλλογικό επίπεδο, ο βουλευτής Χ.Θεοχάρης (β` Αθηνών, ανεξάρτητος από τις 19-4-16, εντάχθηκε στην Κ.Ο της ΝΔ), μαζί με τον Γ. Ψαριανό (β` Αθηνών μέχρι τις 21-01-19) και τον Γ. Μαυρώτα (βουλευτής Αττικής), διατυπώνουν ερώτηση για τον παράνομο ηλεκτρονικό στοιχηματισμό (2016). Σε άλλη περίπτωση γίνεται επίκαιρη ερώτηση σχετικά με την απορρύθμιση του εθνικού συστήματος υγείας με την Κ.Ο να απευθύνεται στον Υπουργό Υγείας Α. Ξανθό.

Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος από τους περιφερειακούς βουλευτές από την ΚΟ του Ποταμιού ήταν περιορισμένος, καθώς η τελική σύνθεση κατά την ανασύστασή της περιείχε μόλις 5 βουλευτές, χωρίς να υπάρχει κάποιος που να εκπροσωπεί περιφέρεια εκτός Αττικής, Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Παρ' όλα αυτά, στην αρχική σύνθεση μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου οι περιφέρειες Ηρακλείου, Ροδόπης, Λαρίσης και Αχαΐας εξέλεξαν 4 βουλευτές. Στην Αχαΐα, το Ποτάμι απέσπασε μια έδρα με την εκλογή του Ι. Φωτήλα. Ο βουλευτής εκπροσωπώντας το κόμμα, αλλά και την περιφέρειά του, καταθέτει το Σεπτέμβριο του 2016ερώτηση προς το Υπουργείο Μεταφορών για την έγκαιρη σύσταση της Επιτροπής Διαγωνισμού για το έργο Πατρών και Πύργου και για την ανάγκη εκπόνησης νέας μελέτης και υλοποίησης αντιπλημμυρικών έργων στην Αχαΐα.²⁷ Η ανεξαρτητοποίηση του βουλευτή έγινε τον Απρίλιο του 2016και στη συνέχεια προσχώρησε στη ΝΔ. Ως βουλευτής της ΝΔ διατυπώνει ερώτημα προς το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης (2018)για τις μεγάλες καταστροφές στις καλλιέργειες του νομού

---

²⁷ Βλ. <https://www.thebest.gr/article/408926->.

Αχαΐας,²⁸ αλλά και γενικές ερωτήσεις για οικονομικά θέματα και για τον ΕΝΦΙΑ που θα πληρώσουν οι ιδιοκτήτες το 2019 (Μάιος 2019). Ο βουλευτής Ροδόπης Αχμέτ Ιλχάν, μαζί με άλλα μέλη της ΚΟ, διατυπώνει ερώτηση προς το Υπουργείο Εργασίας για τη χορήγηση βοηθήματος ανεργίας σε αυτοτελώς και ανεξαρτήτως απασχολούμενους. Σε ατομικό επίπεδο επίσης διατυπώνει ερώτηση για θέματα της περιφέρειάς του, όπως την απαγόρευση εκφώνησης ανακοινώσεων στην τουρκική γλώσσα στα Μειονοτικά Σχολεία της Θράκης (2016) και προς τα Υπουργεία Εργασίας και Οικονομίας για την καταβολή επιδότησης εργασίας 12% σε επιχειρήσεις της Θράκης (2016) και το ίδιο έτος για την επιβολή νέων σταθμών διοδίων κατά μήκος της Εγνατίας Οδού (Διόδια Μέστης στη Θράκη). Στις αρχές του 2017 ο συγκεκριμένος βουλευτής ανεξαρτητοποιήθηκε και εντάχθηκε στη Δημοκρατική Συμπαράταξη-ΠΑ.ΣΟ.Κ. Άσκησε το κοινοβουλευτικό του έργο με γενικής θεματολογίας ερωτήσεις, αλλά και σχετικά με την περιφέρεια του [ερώτηση προς την κυβέρνηση για τις αντιπλημμυρικές υποδομές στην ΠΕ Ροδόπης (12-2017), και για την ενίσχυση καπνοκαλλιεργητών της Θράκης (10-2017)].²⁹

Συνοψίζοντας, οι βουλευτές του Ποταμιού άσκησαν κοινοβουλευτικό έλεγχο με πληθώρα επικαίρων ερωτήσεων συχνότερα για κοινωνικά θέματα, παρά για ζητήματα οικονομίας. Σε αντίθεση, όσοι εξ αυτών αποχώρησαν από την ΚΟ και εντάχθηκαν σε άλλο κόμμα της αντιπολίτευσης ή έμειναν ανεξάρτητοι συνέχισαν στο ίδιο πεδίο. Τέλος, υπήρξαν και βουλευτές που μετέπειτα

---

²⁸ Βλ. <https://tempo24.news/eidisi/186029/megales-katastrofes-stis-kalliergeies-toy-nomoy-ahaias>.

²⁹ Βλ. <http://www.ilhanahmet.gr/129-%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CF%83%CF%87%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B7%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B8%CF%81%CE%AC%CE%BA/>.

έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Α. Τσίπρα.

8) ΕΚ

Η ΚΟ της «Ένωσης Κεντρώων»(ΕΚ) έπεται σε δύναμη εδρών εκείνη του Ποταμιού και διατηρήθηκε μέχρι και τις 30 Μαΐου 2019, ένα μήνα περίπου πριν από τις εκλογές της 7^{ης} Ιουλίου 2019. Η αρχική της σύνθεση περιείχε 9 έδρες στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, με επικεφαλής τον Βασίλη Λεβέντη (Β` Αθήνας), ενώ οι εκπρόσωποι του κόμματος κάλυπταν τις περιφέρειες Αττικής (Α`, Β` Αθηνών, Αττικής, Β` Πειραιά) και Θεσσαλονίκης (Α` και Β`).

Παρ' όλα αυτά, η κοινοβουλευτική δράση δεν έπαψε να υφίσταται ακόμα και στην ολική ανεξαρτητοποίηση της ΚΟ. Βουλευτές όπως ο Μ. Γεωργιάδης της Α` Αθήνας ασχολείται κυρίως με το οικονομικό πεδίο στις ερωτήσεις του επίκαιρες και μη, αλλά και για θέματα ασφαλιστικά προς το υπ. Εργασίας και για προστασία του πολίτη προς το αρμόδιο υπουργείο. Ο συγκεκριμένος βουλευτής, ως ανεξάρτητος μετά τη διάλυση της Κ.Ο, δρα σε συνεργασία με τους εναπομείναντες βουλευτές της παράταξης. Σε παρόμοιο μήκος κύματος κινείται και ο βουλευτής Αττικής Δημήτριος Καβαδελλάς, ασκώντας έλεγχο για θέματα παιδείας και έρευνας, περιβάλλοντος αλλά και δημόσιας διοίκησης, ενώ διατήρησε τη συνεργασία του με τους άλλους ανεξάρτητους πρώην μέλη της Κ.Ο. Ο βουλευτής Β` Αθηνών Γ. Καράς, παρέμεινε στην Κ.Ο της Ε.Κ μέχρι τον Νοέμβριο του 2016, όπου παρέμεινε ανεξάρτητος μέχρι το 2018 όταν εντάχθηκε στο ΠΑ.ΣΟ.Κ- ΔΗΜ. ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ, ενώ οι ερωτήσεις και οι αναφορές ήταν κυρίως για ζητήματα οικονομικών, αλλά και ανάπτυξης και επενδύσεων. Η βουλευτής Β` Πειραιά Θ. Μεγαλοοικονόμου, παρέμεινε στην

και Πολιτισμού για ζητήματα του Μουσικού σχολείου Σερρών (2017) με επίκαιρη ερώτηση. Ο άλλος βουλευτής περιφέρειας (Λάρισας), ο οποίος ανεξαρτητοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2018 για να ενταχθεί στην ΚΟ της ΝΔ, ήταν ο Γεώργιος Κατσιαντώνης. Στις ερωτήσεις του, απευθυνόμενος στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τίγονται θέματα αγροτικής πολιτικής. Μαζί με τον προαναφερθέντα βουλευτή Σερρών διατυπώνει επίσης ερώτηση για την απαράδεκτη όπως χαρακτηρίζεται αδράνεια στο θέμα διαχείρισης των αγροτο-κτηνοτροφικών αποβλήτων (Οκτώβριος 2016). Άλλη επίκαιρη ερώτηση αφορούσε την παύση λειτουργίας των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης στη Λάρισα (08-02-2016), ενώ ως μέλος της ΝΔ πραγματοποίησε ερώτηση για την αναποτελεσματικότητα του αναπτυξιακού νόμου (Μάρτιος 2019).

[Ε%Β9%CE%BF%CF%83-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CE%BC%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%83-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%85%CF%80%CE%BF/](#)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας την εργασία μας, οι εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015 αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα για την μετα - μνημονιακή πορεία της Ελλάδος σε όλους τους τομείς. Τα ζητήματα που «γεννήθηκαν» κατά την κοινοβουλευτική περίοδο ήταν ιδιαίτερα σημαντικά, αλλά και αναγκαία για την ομαλή λειτουργία των θεσμών στο εσωτερικό της χώρας. Τέτοιου είδους ζητήματα ήταν η κύρωση της συμφωνίας με τους θεσμούς, η στελέχωση του συστήματος υγείας, το μεταναστευτικό, η «συμφωνία των Πρεσπών», η αναθεώρηση του συντάγματος, η κύρωση του συμφώνου συμβίωσης ανάμεσα σε ομοφυλοφιλικά ζευγάρια, οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση κ.άλ..

Ένα κόμμα με αρχικό ποσοστό εισόδου στη βουλή το 2009 της τάξης του 3%, κατάφερε να λάβει τη λαϊκή εντολή σχηματισμού κυβέρνησης από τον ελληνικό λαό τον Ιανουάριο του 2015 και να διαπραγματευτεί τη διαχείριση του χρέους με τους Ευρωπαίους ετέρους. Το αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις είχε ως συνέπεια την αναγγελία δημοψηφίσματος από τον τότε πρωθυπουργό Α. Τσίπρα και την «ηχηρή» επικράτηση του «ΟΧΙ». Η αδυναμία της κυβέρνησης να υπερψηφίσει τα προαπαιτούμενα της επικείμενης συμφωνίας τον Αύγουστο, οδήγησε τη χώρα σε νέες εκλογές. Το κόμμα του Α. Τσίπρα, σε συνεργασία με -το αντίθετα ιδεολογικά- κόμμα του Π. Καμμένου, ανανέωσε τη λαϊκή εντολή που έλαβε και κατάφερε να ολοκληρώσει την τετραετία τον

Ιούνιο του 2019, παρά τις απώλειες και μεταβολές στους σχηματισμούς των κοινοβουλευτικών ομάδων.

Η κοινοβουλευτική περίοδος 2015-2019 χαρακτηρίστηκε παράλληλα από έντονες ομιλίες, αντιπαραθέσεις, αντικοινοβουλευτικές συμπεριφορές αλλά κόντρες μεταξύ βουλευτών, χρήση του κανονισμού της βουλής και άρθρων όπως τα άρθρα 77,78,79,80 και 81 σχετικά με πειθαρχικά συμβάντα. Τα συμβάντα λάμβαναν χώρα κυρίως κατά την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου, με αντιπαραθέσεις και έντονες διαμάχες ανάμεσα στον πρωθυπουργό και στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι αντιπαραθέσεις λάβαιναν χώρα και σε επίπεδο κοινοβουλευτικών ομάδων, κυρίως των δύο αριθμητικά μεγαλύτερων παρατάξεων και αναδείκνυαν τις ιδεολογικές διαφορές ανάμεσα στα αριστερά κόμματα με εκείνα της δεξιάς και της ακροδεξιάς. Επίσης, σημειώθηκαν αντικοινοβουλευτικές συμπεριφορές που οδήγησαν σε στέρηση του λόγου από το προεδρικό της βουλής, κατά κύριο λόγο σε βουλευτές της «Χρυσής Αυγής», οπου εξ αυτών μερικοί παρέμεναν υπόδικοι. Οι επιθέσεις των συγκεκριμένων βουλευτών σχετιζόταν κυρίως με τη διαχείριση της μεταναστευτικής πολιτικής από την κυβέρνηση, την αναγνώριση δικαιωμάτων της ΛΟΑΤ κοινότητας, με έντονες λογομαχίες μεταξύ των ίδιων και βουλευτών της συμπολίτευσης, της Νέας Δημοκρατίας και του ΚΚΕ. Τα επεισόδια που λάμβαναν χώρα ήταν πρωτοφανή για τα ελληνικά κοινοβουλευτικά φαινόμενα ,γεγονός όχι περιστασιακό καθώς αντίστοιχα συμβάντα συντελέστηκαν πάνω από 6 φορές.³¹

Οι συζητήσεις επί των θεμάτων στην κοινοβουλευτική αίθουσα, ήταν πολύπλοκες, πολύωρες και διαρκείς, και οι κοινοβουλευτικές ομάδες

---

³¹ <https://vouliwatch.gr/news/article/proklitiki-stasi-hrysis-aygis-vouli>

αντιμετώπιζαν μια συνεχή πόλωση. Παρ' όλα αυτά, στην ολοκληρωμένη τετραετία διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ και Ανεξαρτήτων Ελλήνων παρατηρήθηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά συναίνεσης, μιας και η Νέα Δημοκρατία ψήφισε επί της αρχής περίπου το 60% των νομοσχεδίων της συμπολίτευσης. Η κοινοβουλευτική περίοδος ταυτίστηκε με κρίσιμα και σημαντικά ζητήματα, όπως η εφαρμογή του τρίτου μνημονίου, η επίλυση του ονόματος της ΠΓΔΜ, μεγάλες κοινωνικές αλλαγές ή και αρκετές αμφισβητήσεις και επιθυμίες για νέες αλλαγές στα πεπραγμένα των προηγούμενων κυβερνήσεων. Τα δύο κόμματα της συμπολίτευσής διαφωνούσαν κυρίως για εθνικά αλλά και για πολλά κοινωνικά θέματα, θέτοντας συνεχώς ζήτημα παροχής ψήφου εμπιστοσύνης. Ταυτόχρονα, τα υπόλοιπα έξι κόμματα της αντιπολίτευσης δρούσαν κοινοβουλευτικά ανάλογα με το φάσμα των νομοσχεδίων που κατέθετε η κυβέρνηση και η σύνθεσή τους μεταβαλλόταν συνεχώς.

Τέτοιου είδους συζητήσεις, με έντονη συμμετοχή και κινητικότητα ανάμεσα στους βουλευτές, αφορούσαν την αναθεώρηση του συντάγματος και βασικών άρθρων του, με πρόταση του πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στις αρχές του 2018. Παραδείγματα αποτελούν η εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας χωρίς να απαιτείται η διάλυση της βουλής. Άλλη μια ρύθμιση την οποία η συγκεκριμένη Βουλή υπερψήφισε με 274 ψήφους ήταν η απάλειψη της αποσβεστικής προθεσμίας για υπουργική δίωξη. Επίσης, θετική αποδοχή είχε η πρόταση για τη δυνατότητα της βουλής να λαμβάνει δράση για κοινωνικά θέματα, αλλά και η δυνατότητα ψήφου των απόδημων Ελλήνων.³² Από το πεδίο της αντιπολίτευσης, η Νέα Δημοκρατία πρότεινε τη λειτουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων και την αναγνώρισή τους. Κατέθεσε επίσης πρόταση ώστε να

³² https://www.ethnos.gr/ellada/74101_psifos-apodimon-ti-tha-ishysei-gia-toys-ellines-exoterikoy-pos-tha-psifizoyn

παρασχεθεί η δυνατότητα να διορίζει το κοινοβούλιο με εκλογική διαδικασία τη δικαστική αρχή και όχι η κυβέρνηση. Τελικά, η αναθεώρηση ολοκληρώθηκε στις 25 Νοεμβρίου του 2019, υπό την νέα κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη και της Νέας Δημοκρατίας.³³

---

³³ <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/apotimodas-ti-syntagmatiki-anatheorisi/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο τρέχων παράρτημα καταγράφονται οι ερωτήσεις των βουλευτών που αναφέρθηκαν , στα πλαίσια της άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου με την σειρά που έχουν κατατεθεί στην εργασία , την κοινοβουλευτική περίοδο 2015-2019.

Ερώτηση με θέμα τις τραπεζικές προμήθειες για την χρήση καρτών από μέλη της Κ. Ο του ΣΥ.ΡΙΖ.Α προς το υπουργείο Οικονομίας, και Ανάπτυξης, και τον υπουργό Δήμο Παπαδημητρίου **(05\09\2017)**

Ερώτηση με θέμα τις μεταγραφές αδερφών φοιτητών από μέλη της Κ.Ο του ΣΥ.ΡΙΖ.Α προς το Υπουργείο Παιδείας και τον υπουργό Κωνσταντίνο Γαβρόγλου **(28\06\2018)**

Ερώτηση με θέμα την ανάγκη σχολικής στέγης στη Δυτική Θεσσαλονίκη και ιδιαίτερα στο Δήμο Κορδελιού-Εύοσμου από τον βουλευτή του ΣΥ.ΡΙΖ.Α στην Α' Θεσσαλονίκης Α. Τριανταφυλλίδη προς το Υπουργείο Παιδείας και τον υπουργό Κωνσταντίνο Γαβρόγλου **(24/02/2017)**

Ερώτηση με θέμα την ανάγκη για Μειωμένο εισιτήριο στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς για τους σπουδαστές των ΙΕΚ, από μέλη της Κ.Ο του ΣΥ.ΡΙΖ.Α προς τα υπουργεία Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με υπουργό τον Γ. Κατρούγκαλο, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων με υπουργό τον Ν. Φίλη και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με υπουργό τον Χ. Σπίρτζη **(09/06/2016)**

Ερώτηση με θέμα την μεταστέγαση του ΕΟΠΥΥ της περιφέρειας Χίου από τον βουλευτή Χίου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, Α. Μιχαηλίδη προς το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό**(31/10/2016)**

Ερώτηση με θέμα τις ελλείψεις του ΕΚΑΒ στην Χίο από τον βουλευτή Χίου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, Α. Μιχαηλίδη προς το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό**(31/10/2016)**

Ερώτηση με θέμα την τακτοποίηση αυθαίρετων κατασκευών στον οικισμό εργατικών κατοικιών «Χίος II» από τον βουλευτή Χίου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, Α. Μιχαηλίδη προς τα υπουργεία Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και

Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιβάλλοντος και Ενέργειας με υπουργούς την Ε. Αχτσιόγλου και τον Γ. Σταθάκη αντίστοιχα **(20/12/2018)**

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα την ολοκλήρωση εργασιών διαμόρφωσης και περιφράξης απαλλοτριωθείσας περιοχής στο αεροδρόμιο Χίου και την κατασκευή επέκτασης της οδού Χρήστου **από** τον βουλευτή Χίου του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, Α. Μιχαηλίδη **προς** το υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με υπουργό τον Χ. Σπίρτζη. **(16/10/17)**.

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα την επιβολή φόρου πολυτελείας για τα Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητα των πολυτέκνων **από** τον βουλευτή των ΑΝ.ΕΛ στην περιφέρεια Αττικής Κ. Κατσίκη **προς** το υπουργείο Οικονομικών και τον αναπληρωτή υπουργό Τ. Αλεξιάδη **(11-01-2016)**

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα την τροποποίηση διατάξεων του ν.2971/2001 «Αιγιαλός, Παραλία και άλλες διατάξεις» **από** τον βουλευτή των ΑΝ.ΕΛ στην περιφέρεια Αττικής Κ. Κατσίκη **προς** το υπουργείο Οικονομικών και τον υπουργό Ε. Τσακαλώτο **(01-2017)**

Ερώτηση με θέμα την Ένταξη ή ανάταξη περιοχών στο σχέδιο πόλης, με αναγκαία έργα υποδομών και οργάνωσης των διαδικασιών της αστικής ανάπτυξης **από** τον ανεξάρτητο βουλευτή Α΄ Θεσσαλονίκης Γ. Λαζαρίδη (αποχώρησε από την Κ.Ο των ΑΝ.ΕΛ) **προς τα υπουργεία** Υποδομών και Μεταφορών με υπουργό τον Χ. Σπίρτζη, Περιβάλλοντος και Ενέργειας με αρμόδιο υπουργό τον Γ. Σταθάκη και **προς** το υπουργείο Εσωτερικών με υπουργό τον Α. Χαρίση **(07/09/2018)**

Ερώτηση με θέμα Ειδική Αγωγή: Συνέχεια στον εμπαιγμό γονέων, παιδιών και θεραπευτών **από** τον βουλευτή Α΄ Θεσσαλονίκης Γ. Λαζαρίδη (εντάθηκε στην Ν.Δ) **προς** το υπουργείο υγείας και τον υπουργό Α, Ξανθό **(16/05/2019)**

Ερώτηση με θέμα την Ανέγερση νέου Αστυνομικού Μεγάρου στην Πάτρα **από** τον ανεξάρτητο βουλευτή Αχαΐας (αποχώρησε από τους ΑΝ.ΕΛ) Ν. Νικολόπουλο **προς** το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και την υπουργό Ο. Γεροβασίλη **(21\12\2018)**

Ερώτηση σχετικά με τους λόγους που η Επιτροπή Ανταγωνισμού μείωσε πρόστιμα, για την εφαρμογή του επιχειρηματικού πλάνου του ομίλου Attica **από** τον ανεξάρτητο βουλευτή Αχαΐας Ν. Νικολόπουλο **προς** το υπουργείο Οικονομικών και τον Ε. Τσακαλώτο **(2017)**

Ερώτηση με θέμα τον επικείμενο μηδενισμό της ομάδας των Ποντίων **από** τον ανεξάρτητο βουλευτή Αχαΐας Ν. Νικολόπουλο **προς** το υπουργείο Πολιτισμού – Αθλητισμού και την υπουργό Μυρσίνη Ζορμπά **(2017)**

Ερώτηση με θέμα τη στελέχωση του Νοσοκομείου στο Αργοστόλι **από** τον ανεξάρτητο βουλευτή Αχαΐας Ν. Νικολόπουλο **προς** το υπουργείο υγείας και τον υπουργό Α, Ξανθό **(2017)**

Ερώτηση με θέμα την τοποθέτηση ειδικού εμπειρογνώμονα διαχείρισης των κονδυλίων για το προσφυγικό **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην Α' Αθήνας Β. Κικίλια **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με υπουργό τον Π. Κουρουμπλή **(28\09\2016)**

Ερώτηση με θέμα την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην Α' Αθήνας Β. Κικίλια **προς** τα Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με υπουργό τον Π. Κουρουμπλή , το Υπουργείο Υγείας με υπουργό τον Α. Ξανθό και το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Ν. Φίλη **(21/09/2016)**

Ερώτηση με θέμα τις κυβερνητικές παρεμβάσεις για προστασία ασυνόδευτων προσφυγόπουλων **από** τους βουλευτές της ΝΔ Β. Κικίλια στην Α' Αθήνας και τον Γ. Κουμουτσάκο Β' Αθήνας **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με υπουργό τον Π. Κουρουμπλή και Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Ν. Φίλη **(23\06\2016)**

Ερώτηση με θέμα την κατάθεση σχεδίου Β' για την ελληνική οικονομία **από** μέλη της Κ.Ο της ΝΔ **προς** το υπουργείο Οικονομικών και τον Ε. Τσακαλώτο **(04/10/16)**

Ερώτηση με θέμα τις απαραίδεκτες υπηρεσίες υποδοχής τουριστών σε αρχαιολογικούς χώρους **από** τη βουλευτριά της ΝΔ στην Α' Αθήνας Ο. Κεφαλογιάννη **προς** το υπουργείο Πολιτισμού-Αθλητισμού με υπουργό τη Λ. Κονιόρδου **(19/07/2017)**

Ερώτηση με θέμα τις εκκρεμείς υποχρεώσεις του Ελληνικού Κράτους προς το Κ.Π.Ι.Σ.Ν **από** τη βουλευτριά της ΝΔ στην Α' Αθήνας Ο. Κεφαλογιάννη **προς** το υπουργείο Πολιτισμού-Αθλητισμού με υπουργό τη Λ. Κονιόρδου, και το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη **(2017)**

Ερώτηση με θέμα τη μείωση εσόδων και τη διεύρυνση των ελλειμμάτων στον ΟΑΣΑ **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην Β' Αθήνας Κ. Χατζηδάκη **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη **(29/06/16)**

Ερώτηση με θέμα την πτώση της Ελλάδος στο ζήτημα της καινοτομίας **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην Β' Αθήνας Κ. Χατζηδάκη **προς** το Υπουργείο Οικονομίας Ανάπτυξης, Τουρισμού με υπουργό τον Γ. Σταθάκη και και το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Ν. Φίλη **(2016)**

Ερώτηση με θέμα την απόγνωση των εργαζομένων της εκδοτικής Πήγασος οικονομία **από** μέλη της Κ.Ο της ΝΔ **προς** το υπουργείο οικονομικών και τον Ε. Τσακαλώτο **(11/07/2017)**.

Ερώτηση με θέμα τις διευκρινήσεις για τη νέα «Ειδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας» (ΕΣΣΕ) με την ΠΟΕ-ΟΤΑ **από** μέλη της Κ.Ο της ΝΔ **προς** το υπουργείο Οικονομικών και τον Ε. Τσακαλώτο και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με υπουργό τον Π. Κουρουμπλή

Ερώτηση με θέμα τη λήψη μέτρων για το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην Β' Αθήνας Γεράσιμου Γιακουμάτο **προς** το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και την υπουργό Ε. Αχτσιόγλου **(17/10/2017)**

Ερώτηση με θέμα το ζήτημα της απόσπασης των εκπαιδευτικών στο εξωτερικό **από** μέλη της Κ.Ο της ΝΔ **προς** το Υπουργείο Παιδείας και τον υπουργό Κωνσταντίνο Γαβρόγλου **(29/08/2017)**

Ερώτηση με θέμα τον αποκλεισμό χρονίως πασχόντων από τους πίνακες αναπληρωτών και ωρομισθίων εκπαιδευτικών **από** την βουλευτριά της ΝΔ στην Β' Αθήνας Ν. Κεραμέως **προς** το Υπουργείο Παιδείας και τον υπουργό Κωνσταντίνο Γαβρόγλου **(02/07/2018)**

Ερώτηση με θέμα τις ντροπιαστικές όπως διατυπώνεται εικόνες σε νοσοκομείο στο Κιλκίς **από** τον βουλευτή επικρατείας της ΝΔ Β. Οικονόμου **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον Α. Ξανθό **(2017)**

Ερώτηση με θέμα τη χάραξη εθνικής αντικαρκινικής πολιτικής **από** τον βουλευτή επικρατείας της ΝΔ Β. Οικονόμου **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον Α. Ξανθό **(2018)**

Ερώτηση με θέμα την επίλυση των προβλημάτων στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφέρεια Ιωαννίνων Κ. Τασούλα **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον Α. Ξανθό **(22/07/16)**

Ερώτηση με θέμα τα προβλήματα στη σύνδεση της Ιωνίας Οδού με την Πρέβεζα και την Κακαβιά **από** μέλη της Κ.Ο της ΝΔ **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη **(13/01/17)**

Ερώτηση με θέμα την μη μετατροπή σε ρουσφέτι για την Ο. Γεροβασίλη η ίδρυση της Ιόνιας Οδού **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφέρεια Ιωαννίνων Κ. Τασούλα **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και τον υπουργό Π. Σκουρλέτη **(13/01/17)**

Ερώτηση με θέμα τη μη εκπομπή της ΕΡΤ στο Αν. Ζαγόρι, **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφέρεια Ιωαννίνων Κ. Τασούλα και την βουλευτριά

της ΝΔ στην Α΄ Αθήνας Άννα Μισέλ Ασημακόπουλου **προς** το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης με αρμόδιο υπουργό τον Ν. Παππά

Ερώτηση με θέμα την ανικανότητα της κυβέρνησης για το προσφυγικό-μεταναστευτικό ως εμπαιγμό και υποκρισία για τους κατοίκους της Κρήτης **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Ρεθύμνου και κοινοβουλευτικού εκπροσώπου Ι. Κεφαλογιάννη **προς** τον πρωθυπουργό Α. Τσίπρα τον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης Π. Κουρουμπλή και τον Υπουργό Επικρατείας αρμόδιο για θέματα Καθημερινότητας του Πολίτη Ν. Παππά.(2016)

Ερώτηση με θέμα τα εκπαιδευτικά κενά στο Νομό Ρεθύμνου **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Ρεθύμνου και κοινοβουλευτικού εκπροσώπου Ι. Κεφαλογιάννη **προς** το Υπουργείο Παιδείας με υπουργό τον Ν. Φίλη (02/09/2016)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα το πρόβλημα του Νέου Μετωπικού Σταθμού Διοδίων της Εγνατίας Οδού στην Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας **από** βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Καβάλας Ν. Παναγιωτόπουλο **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη (25/06/18)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα τις καθυστερήσεις στην πορεία υλοποίησης των έργων αποκατάστασης και ανάδειξης του φρουρίου Μπούρτζι στο Ναύπλιο **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Αργολίδος Γ. Ανδριανού **προς** το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού και τον υπουργό Α. Μπαλά (19/09/16)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα τη νότια χάραξη στην εθνική οδό Πατρών-Πύργου **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Αχαΐας . Α. Κατσανιώτη **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη (19/09/16)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα τη νέα καθυστέρηση στην κατασκευή του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι Κρήτης **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου Λ. Αυγενάκη **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα την άμεση αντιμετώπιση των σοβαρών κτιριακών ζητημάτων της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ρεθύμνου και την ανάγκη ανέγερσης νέου Αστυνομικού Μεγάρου **από** τον βουλευτή της ΝΔ στην περιφερειακή ενότητα Ρεθύμνου και κοινοβουλευτικού εκπροσώπου Ι.Κεφαλογιάννη **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και τον υπουργό Π. Κουρουμπλή (19\04\2016)

Ερώτηση με θέμα τη χρήση τερματικών POS και για διευκόλυνση πληρωμών στα κεντρικά νοσοκομεία της Αθήνας **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Β' Αθήνας Γ. Γερμενή **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό και το Υπουργείο Οικονομικών με υπουργό τον Ε. Τσακαλώτο **(21/10/16)**

Ερώτηση με θέμα τις ζημιές στους μελισσοκόμους σε Ροδόπη-Έβρο εξαιτίας των καιρικών συνθηκών **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Β' Πειραιώς Ι. Λαγό **προς** το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων και τον αρμόδιο υπουργό Ευ. Αποστόλου **(26/10/16)**

Ερώτηση με θέμα τα μεγάλα προβλήματα στο Καρδιολογικό Κέντρο Ωνάσειο **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Β' Πειραιώς Ι. Λαγό **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό

Ερώτηση με θέμα το αρνητικό πρόσημο στον τουρισμό **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Β' Πειραιώς Ι. Λαγό **προς** το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και τον υπουργό Γ. Σταθάκη **(10/2016)**

Ερώτηση με θέμα που αφορά αφορά στην «έρευνα και διάσωση στο Αιγαίο» **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Α' Πειραιώς Νικολάο Κούζηλο **προς** το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και τον υπουργό Θ. Δρίτσα **(2016)**

Ερώτηση με θέμα την ανεξέλεγκτη κατάσταση στο κέντρο φιλοξενίας προσφύγων στο Σκαρμαγκακά **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην Α' Πειραιώς Νικολάο Κούζηλο **προς** το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και την υπουργό Ο. Γεροβασίλη **(2018)**

Επίκαιρη ερώτηση με θέμα τα εκατομμύρια που μοιράζει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ στα χρεωκοπημένα, όπως χαρακτηρίζονται, κόμματα **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην περιφέρεια Αττικής Η. Κασιδιάρη **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και τον υπουργό Π. Κουρουμπλή

Ερώτηση σχετικά με το ζήτημα της παροχής υλικοτεχνικού εξοπλισμού και στελέχωσης των Κέντρων Υγείας Μαγνησίας **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην περιφέρεια Μαγνησίας Π. Ηλιόπουλο **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό **(19/10/16)**

Ερώτηση με θέμα το γεγονός πως αλλοδαπή δύναμη φυλάγει τα ελληνικά σύνορα **από** τον βουλευτή της Χρυσής Αυγής στην περιφέρεια Πέλλας Γ. Σαχινίδη **προς** το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και τον υπουργό Π. Καμμένο και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και τον υπουργό Π. Κουρουμπλή **(30/09/16)**

Ερώτηση με θέμα την προστασία της δημόσιας υγείας στα κέντρα υποδοχής μεταναστών Αττικής και Πειραιά **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην Β' Αθήνας και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Λοβέρδο **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α, Ξανθό

Ερώτηση με θέμα τη συγχώνευση Αστυνομικών Τμημάτων Αγ. Αναργύρων-Καματερού Αττικής **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην Β' Αθήνας και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Λοβέρδο **προς** το υπουργείο Δικαιοσύνης και τον υπουργό Στ. Κοντονή (2017)

Ερώτηση με θέμα την απόδοση ευθυνών για το πρόβλημα των απορριμμάτων στην Κέρκυρα **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην Β' Αθήνας και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Λοβέρδο, τον βουλευτή Β' Θεσσαλονίκης Γ. Αρβανιτίδη και και τη βουλευτριά στην περιφέρεια Αττικής Ε. Χριστοφιλοπούλου **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και τον υπουργό Π. Σκουρλέτη και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τον υπουργό Γ. Σταθάκη (05/07/2018)

Ερώτηση με θέμα που αφορά το Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης και την έλλειψη προσωπικού **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας Οδυσσέα Κωσταντινόπουλο **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α, Ξανθό (04/07/17)

Ερώτηση με θέμα την πρόοδο των αποχετευτικών δικτύων Καλλανιού-Κοντοβαζαινας και Λεβιδιού Αρκαδίας **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας Οδυσσέα Κωσταντινόπουλο **προς** το Υπουργείο Οικονομίας Ανάπτυξης και Τουρισμού με υπουργό τον Γ. Σταθάκη (12/06/17)

Ερώτηση με θέμα την πρόοδο έργου της επαρχιακής οδού Παράλογοι-Τριποτάμου **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας Οδυσσέα Κωσταντινόπουλο **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και τον υπουργό Π. Σκουρλέτη (07/06/2018)

Επίκαιρη ερώτηση με θέμα τη διατήρηση του Δημοτικού Σχολείου των Μύλων Άργους **από** τον βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην περιφερειακή ενότητα Αργολίδος Γ. Μανιάτη **προς** το Υπουργείο Παιδείας Ερευνάς και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Κ. Γαβρόγλου (21/09/17)

Επίκαιρη ερώτηση με θέμα την ταλαιπωρία των επιβατών στο Αεροδρόμιο «Διαγόρας» της Ρόδου, βουλευτή της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης στην περιφέρεια Δωδεκανήσων Δ. Κρεμαστινό **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη

Ερώτηση με θέμα τα Δωρεάν και ελεύθερα διόδια και μειωμένα εισιτήρια σε πλοία, ΚΤΕΛ και σιδηροδρόμους για τη μετακίνηση των πολιτών τις γιορτές του Πάσχα **από** τα μέλη της Κ.Ο του ΚΚΕ **προς** το Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και τον υπουργό Χ. Σπίρτζη και το Υπουργείο Οικονομικών και τον υπουργό Ε. Τσακαλώτο. (19/04/2019)

Ερώτηση με θέμα το κτηριακό πρόβλημα στο Καπετανακείο Σχολείο και για τις ζημιές από τη χαλαζόπτωση στους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου **από** τον βουλευτή του ΚΚΕ στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου Εμ. Συντυχάκη και τον βουλευτή του ΚΚΕ στην περιφερειακή ενότητα Λέσβου Σταύρο Τασσό **προς** το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τον υπουργό Ευ. Αποστόλου (21/10/2016)

Ερώτηση με θέμα την ελλιπή λειτουργία του ΚΕΔΔΥ Μαγνησίας και Λάρισας **από** τον βουλευτή του ΚΚΕ στην περιφερειακή ενότητα Λάρισας Γ. Λαμπρούλη και τον βουλευτή του ΚΚΕ στην περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας Κ. Στεργίου **προς** το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Ν. Φίλη (13/09/2016)

Ερώτηση με θέμα το ζήτημα της πληροφορικής στα ελληνόπουλα **από** τα μέλη της Κ.Ο του Ποταμιού **προς** το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Κ. Γαβρόγλου (19/09/2017)

Ερώτηση με θέμα το ζήτημα της επιδημίας ιλαράς στη χώρα και στο πώς μεριμνούν οι υγειονομικές αρχές για την αντιμετώπισή της **από** τον βουλευτή του Ποταμιού στην Β' Αθήνας Γ. Αμυρά **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό

Ερώτηση με θέμα την κακή κατάστασή στο «Πεδίον του Άρεως» στην Αθήνα **από** τον βουλευτή του Ποταμιού στην Α' Αθήνας Σπ. Λυκούδη **προς** το Υπουργείο Εσωτερικών και τον υπουργό Π. Σκουρλέτη (2017)

Ερώτηση με θέμα την πρόταση για τη χρήση ηλεκτρονικού εισιτηρίου **από** τον βουλευτή του Ποταμιού στην Α' Αθήνας Σπ. Λυκούδη **προς** το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και την υπουργό Μ. Ζορμπά (06/07/2018)

Ερώτηση με θέμα την κατάσταση που επικρατεί στις φοιτητικές εστίες της Αθήνας εισιτηρίου **από** τον βουλευτή του Ποταμιού στην Α' Αθήνας Σπ. Λυκούδη **προς** το το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Κ. Γαβρόγλου (24/01/2018)

Ερώτηση με θέμα τον παράνομο ηλεκτρονικό στοιχηματισμό **από** τον βουλευτή του Ποταμιού στην Β' Αθήνας Χ. Θεοχάρη, τον βουλευτή του Ποταμιού στην Β' Αθήνας Γ. Ψαριανό και τον βουλευτή του Ποταμιού στην περιφέρεια Αττικής Γ. Μαυρώτα **προς** το Υπουργείο Οικονομικών και τον υπουργό Ε. Τσακαλώτο (2016)

Ερώτηση με θέμα την απορρύθμιση του εθνικού συστήματος υγείας **από** τα μέλη της Κ.Ο του Ποταμιού **προς** το Υπουργείο Υγείας και τον υπουργό Α. Ξανθό (2016)

Ερώτηση με θέμα την επαναφορά μέσω νομοθετικής ρύθμισης της δυνατότητας αποζημίωσης πολιτών λόγω μη τήρησης των προθεσμιών του Ν.2690/1999» **από** τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Σερρών, και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Μεγαλομούστακα **προς** το Υπουργείο Οικονομικών και τον υπουργό Ε. Τσακαλώτο(711\2018)

Ερώτηση με θέμα ότι παραμένει ημιτελές το κλειστό γυμναστήριο στον Άγιο Ιωάννη Σερρών **από** τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Σερρών, και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Μεγαλομούστακα **προς** το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και τον αρμόδιο υφυπουργό Γ. Βασιλειάδη (09\2018)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα τα ζητήματα του Μουσικού σχολείου Σερρών **από** τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Σερρών, και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Μεγαλομούστακα **προς** το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και τον αρμόδιο υφυπουργό Γ. Βασιλειάδη (2017)

Ερώτηση με θέμα την απαράδεκτη όπως χαρακτηρίζεται αδράνεια στο θέμα διαχείρισης των αγροτο-κτηνοτροφικών αποβλήτων **από** τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Σερρών, και κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Α. Μεγαλομούστακα και τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Λάρισας Γ. Κατσιαντώνη **προς** το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τον υπουργό Ευ. Αποστόλου (10\2016)

Επίκαιρη Ερώτηση με θέμα την παύση λειτουργίας των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης στη Λάρισα **από** και τον βουλευτή της Ένωσης Κεντρώων στην περιφερειακή ενότητα Λάρισας Γ. Κατσιαντώνη **προς** το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων και τον υπουργό Ν. Φίλη (08\02\2016)

Ερώτηση με θέμα την αναποτελεσματικότητα του αναπτυξιακού νόμου **από** και τον βουλευτή της Ν.Δ στην περιφερειακή ενότητα Λάρισας Γ. Κατσιαντώνη **προς** το Υπουργείο Ανάπτυξης και Οικονομίας προς τον υπουργό και αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Γ. Δραγασάκη (03\2019)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gerstlé J., 2014, *Η Πολιτική Επικοινωνία*, Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ –Γ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ.

Βαμβακάς Β., 2006, *Εκλογές και επικοινωνία στη μεταπολίτευση Πολιτικότητα και θέαμα*, Αθήνα: Σαββάλας.

Δεμερτζής Ν., 2002, *Πολιτική επικοινωνία. Διακινδύνευση, δημοσιότητα, διαδίκτυο*, Αθήνα: Παπαζήσης.

Δικαίος Κ., 2016, Ευρωεκλογές 2014: Ολοκληρωτική αλλαγή πολιτικού προσωπικού. Μια απόπειρα διερεύνησης των αιτίων και πρόβλεψης τάσεων, *ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ*, 17(67).
(<http://ojs.lib.uth.gr/index.php/tovima/article/view/151/96>).

Ζάγκος Χ. Δ., 2010, *Οι κοινοβουλευτικές εκλογές στη Φλώρινα (1926-2009): εκλογικές συμπεριφορές. Πολιτική ιδεολογία μέσα από τον τοπικό τύπο*. Φλώρινα. doi: 10.12681/eaad/10734.

Κοντιάδης Ξ., 1996, *Η Θεσμική Λειτουργία των κοινοβουλευτικών ομάδων. Μία πολιτειακή θεώρηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας.

Λιβιτσάνος Γ., 2018, *Η προκλητική στάση της Χρυσής Αυγής στη Βουλή από το 2015 μέχρι σήμερα* (διαθέσιμο στο: <https://vouliwatch.gr/news/article/proklitiki-stasi-hrysis-avgis-vouli>).

Λινοξυλάκης Γ., 2019, *45 χρόνια από το Δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου 1974 και την κατάργηση της βασιλείας* (διαθέσιμο στο: <http://rethnea.gr/45-χρονια-απο-to-δημοψηφισμα-της-8ης-δεκε/>).

Λυγερός, Σ., 2004, *Η άνοδος και η πτώση του ΠΑΣΟΚ, Η Καθημερινή*, (διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/695980/opinion/epikairothta/arxeio-monimes-sthles/h-anodos-kai-h-ptwsh-toy-pasok>).

Νέδος Β., 2014, «Λεφτά υπάρχουν» έλεγε ο Γ. Παπανδρέου το 2009 (διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/politics/783966/lefta-yparchoyn-elege-o-g-papandreoy-to-2009/>).

Παππάς Τ., 200, Κομματικό σύστημα και πολιτικός ανταγωνισμός στην Ελλάδα, 1981-2001, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 17, σσ. 71–101.
(doi: <https://doi.org/10.12681/hpsa.15195>).

Σταύρου Ν., 2019, *Το ανεύθυνο και το ακαταδίωκτο των βουλευτών και η άρση ασυλίας τους* διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/apopseis/prosopikotites-stin-k/to-aneythyno-kai-to-akatadiokto-ton-boyleytw-n-kai-i-ars-i-asylias-toys>

Τσάτσος Δ., 1992, *Συνταγματικό Δίκαιο. Οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας.

Χαραλάμπης Δ., 2019, *Τι είναι η Δημοκρατία; Προϋποθέσεις Συγκρότησης και Κατευθυντήριες Αρχές*(διαθέσιμο στο: <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/ti-einai-i-dimokratia-proypothesis-sigrotisis-kai-katefthidries-arches/>).

Χρυσόγονος Κ., 2017, *Βουλευτική ασυλία*(διαθέσιμο στο:<https://www.constitutionalism.gr/vouleutiki-asylia-anatheorisi/>).

<https://www.hellenicparliament.gr/>

<https://www.naftemporiki.gr/stream/566/bouleutikes-ekloges-2009/older>

<https://www.ert.gr/eidiseis/uk-elections/afieroma-uk-elections/istoriki-diadromi-tou-politikou-systimatos-tis-vretanias-vouli-ton-kinotiton-ke-vouli-ton-london/>

Το ιστορικό κτήριο που στεγάζεται το κοινοβούλιο, στην πλατεία Συντάγματος

